

Nr 66

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1965/66 till skolväsendet jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

Skolväsendet

Centrala och regionala myndigheter m. m.

1:o) **Skolöverstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkt D 1, s. 187—194 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1965) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 640 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Kellgren* och fröken *Sandell* väckt motion (II:463), vari hemställts att riksdagen måtte bevilja medel för inrättande av en musikkonsulenttjänst vid skolöverstyrelsen.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framförda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — bl. a. följande.

1. Personal för utvecklingsarbete på skolbyggnadsområdet
  - a) En byrådirektör i Ac 27.
  - b) 200 000 kr. för arvoden åt experter.

2. En skolkonsulent för särskolan (arvode).
3. En skolkonsulent för vuxenutbildningen (arvode).
4. Bortfall av vissa tjänster på grund av avveckling av sektionen för centralupphandling.
5. Personal för provinstitutet
  - a) En föreståndare i Be 1.
  - b) Tre psykologer i Ae 27.
  - c) Fyra psykologer i Ae 21.
  - d) En kansliskrivare i Ae 11.
  - e) En kontorist i Ae 9.
  - f) Ett kanslibitråde i Ae 7.
  - g) Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.
  - h) 75 000 kr. till experter och tillfällig personal.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 3 120 000 kr.

1963 års organisationskommitté för skolväsendets centrala ledning m. m. hade — utöver vad som upptagits i Kungl. Maj:ts förslag — bl. a. föreslagit inrättande av en befattning som folkbildningskonsulent för den frivilliga musikbildningsverksamheten. Förslaget motiverades huvudsakligen av följande.

För budgetåret 1964/65 tilldelades skolöverstyrelsen en särskild anslagspost under anslaget till speciella folkbildningsåtgärder för igångsättande av kompetenskurser för musikcirkelledare och lärare inom den kommunala musikstudieverksamheten enligt det förslag, som framlades av musikledarutredningen (SOU 1962: 51). Överstyrelsen hade anhållit om ytterligare medel under denna anslagspost för att under budgetåret 1965/66 kunna möta det stora behov av dylika kompetenskurser, som visat sig föreligga. Kommittén fann det med hänsyn till denna verksamhet angeläget att till skolöverstyrelsen knyta särskild expertis på det folkliga musikbildningsområdet.

I detta sammanhang redovisas även ett av *skolöverstyrelsen* framlagt förslag om inrättande av ett särskilt organ, *Skolväsendets provinstitut*, som skulle handha framställning av standardprov m. m. Överstyrelsen föreslår, att för nämnda organ anvisas 630 000 kr. till avlöningar och 370 000 kr. till omkostnader.

Departementschefen räknar i enlighet med organisationskommitténs förslag med att sektionen för centralupphandling avvecklas med utgången av juni 1965.

Beträffande förslaget om ett särskilt provinstitut hänvisar departementschefen till proposition 1964: 171, enligt vilken framställningen av skriftliga prov m. m. borde ingå i överstyrelsens verksamhet. Departementschefen förordar med hänsyn härtill, att det föreslagna skolväsendets provinstitut organisatoriskt inordnas i överstyrelsen.

Med hänsyn bl. a. till svårigheterna att exakt beräkna lönekostnaderna för den nyanställda personalen förordar departementschefen, att i likhet med inne-

varande budgetår icke-ordinarie posten anvisas förslagsvis. Anslagsposten bör dock icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

I motionen II: 463 har yrkats medel för en tjänst som musikkonsulent vid skolöverstyrelsen. Enligt utskottets mening bör ytterligare erfarenheter avvaktas innan ställning tages till frågan om inrättande av en tjänst som konsulent för den frivilliga musikbildningsverksamheten. Därest det sedermera visar sig, att behov föreligger av en heltidsanställd expert för de frågor inom musikbildningsverksamheten, vilka kräver särskild inblick i det fria och frivilliga folkbildningsarbetets speciella struktur och målsättning samt den pedagogiska metodik, som där utbildats, förutsätter utskottet att förslag härom ånyo framlägges. Utskottet finner sålunda ej skäl förorda bifall till motionen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 463,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för skolöverstyrelsen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 969 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	46 000
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	1 625 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	8 480 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 520 000
Summa kr.	17 640 000

c) till *Skolöverstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 640 000 kr.

2:o) **Skolöverstyrelsen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 2, s. 194—197), vilket innebär en anslagshöjning med 658 000 kr. varav 330 000 kr. för framställning av standardprov m. m. och 328 000 kr. till övriga omkostnader, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolöverstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 2 524 000 kr.

3:o) **Skolöverstyrelsen: Inredning och utrustning av ny ämbetsbyggnad.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 3, s. 197 och 198), vilket innebär anvisande av ytterligare 490 000 kr. för ändamålet, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Skolöverstyrelsen: Inredning och utrustning av ny ämbetsbyggnad* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 490 000 kr.

4:o) **Länsskolnämnderna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt D 4, s. 198—200) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsskolnämnderna, som föranledes av vad departementschefen anført, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för länsskolnämnderna att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till Länsskolnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 8 270 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sörenson* och *Alexander* (I: 79) och den andra inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* (II: 107), i vilka hemställts att riksdagen måtte under punkt D 4 i Bil. 10 till statsverkspropositionen besluta inrättande av ännu en tjänst som skolinspektör vid skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framförda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 107.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 846 000 kr., som föranledes av — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — bl. a. följande.

1. Två nya länsskolpsykologer i Ae 27.
2. Två skrivbiträden med halvtidstjänstgöring hos de nya länsskolpsykologerna.
3. Ökning med 60 000 kr. av medlen till experter.
4. 105 000 kr. för arvoden åt praktikanter hos länsskolpsykologerna.

Ur statsrådsprotokollet inhämtas att *skolnämnden för Stockholms stad och län* gjort framställning om inrättande av ytterligare en skolinspektörstjänst vid nämnden med särskild uppgift att handlägga ärenden rörande yrkesskolväsendet. Av motiveringen för förslaget framgår bl. a. följande.

Redan före den 1 juli 1964 var arbetsbördan oproportionerligt stor för skolinspektörerna vid nämnden. Därefter har arbetsområdet utvidgats därigenom att nämnden blivit mellaninstans också för Stockholms stad.

Ett arbetsområde som blivit alltmer tidskrävande är yrkesskolväsendet, som under senare år vuxit enormt inom området. Antalet heltidskurser i yrkesskolorna i Stockholms stad och län uppgick år 1963 till inte mindre än 1 098 och

antalet deltidskurser till 2 238. Av landets 71 statsunderstödda enskilda yrkeskolor, som numera sorterar under nämnderna, finns i Stockholms stad och län 36, alltså mer än hälften.

Departementschefen finner, i likhet med skolöverstyrelsen, ej skäl tillstyrka inrättandet av ytterligare en skolinspektörstjänst vid skolnämnden för Stockholms stad och län men förordar beträffande anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m. en uppräknig med 60 000 kr. och motiverar halva beloppet med behovet av förstärkning av skolnämnden för Stockholms stad och län.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Beträffande det i motionerna I: 79 och II: 107 framställda yrkandet om inrättande av en skolinspektörstjänst vid skolnämnden i Stockholms stad och län får utskottet erinra om att personaluppsättningen vid skolnämnden fr. o. m. den 1 juli 1964 utökats med sex tjänster. Vidare har hälften av den nu föreslagna ökningen av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m. beräknats för förstärkning av skolnämnden. I den mån erfarenheterna ger vid handen att ytterligare personalförstärkning är behövlig, torde såsom skolöverstyrelsen framhållit övervägas, huruvida förstärkningen bör ske genom inrättande av en skolinspektörstjänst eller på annat sätt. Utskottet anser sig med hänsyn till det anförda icke böra förorda bifall till motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 79 och II: 107,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för länskolnämnderna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för länskolnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 772 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	323 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	430 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 084 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 661 000
	Summa kr. 8 270 000

c) till *Länskolnämnderna*: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 8 270 000 kr.

5:o) **Länsskolnämnderna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 5, s. 201—203), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Länsskolnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 690 000 kr.

6:o) **Läroboksnämnden.** Kungl. Maj:t har (punkt D 6, s. 203—206) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr., vilket innebär en anslagshöjning med 70 000 kr.

I statsrådsprotokollet redovisas bl. a. förslag av en expertgrupp rörande läroboksnämndens organisation och verksamhet jämte remissyttranden, till vilken redovisning torde få hänvisas.

Departementschefen erinrar om att han i prop. 1964:171 (s. 572 f) anmälde sin avsikt att utverka Kungl. Maj:ts tillstånd att tillkalla särskilda sakkunniga för en samlad utredning av frågorna rörande läroboksproduktionen samt granskningen av olika hjälpmedel. De sakkunniga borde bl. a. företa den förutsättningslösa omprövning av läroboksnämndens verksamhet och uppgifter, vilken, såsom framhållits redan i prop. 1962:54, på längre sikt ter sig nödvändig. Ändringar i bestämmelserna angående läroboksnämnden borde så långt möjligt begränsas med hänsyn till vad som anförts om en mera genomgripande omprövning av hela granskningsverksamheten.

Då läroboksnämnden enligt gällande bestämmelser inte skall granska läroböcker för fackgymnasierna kräver det nya gymnasiet konstruktion en justering av nuvarande granskningsordning. Läroboksnämnden borde därför i avbidan på denna omprövning ha att pröva sådana böcker för det nya gymnasiet, vilka enligt nu gällande bestämmelser skall granskas. Läroböcker i tekniska och ekonomiska ämnen inom gymnasiet borde således även fortsättningsvis undantas från granskning.

Vidare framhölls i propositionen 1964:171, att det för att inte lärobokstillförseln skall fördröjas vid det nya gymnasiet start kan visa sig nödvändigt att övergångsvis granska läroböcker i annan ordning och omfattning än som nu sker. Kungl. Maj:t borde senare besluta härom och om de ändringar i bestämmelserna rörande läroboksnämnden, vilka erfordras på grund av det nya gymnasiet konstruktion.

Departementschefen framhåller att han med hänsyn till den kommande utredningen inte är beredd att nu föreslå någon ändring av gällande granskningsordning.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Med anledning av förslag i 1964 års statsverksproposition framhöll utskottet, att det syntes utskottet nödvändigt att den i propositionen 1962:54 aviserade

förutsättningslösa utredningen rörande läroboksnämndens verksamhet och organisation skyndsamt företogs, så att en väl utbyggd granskningsorganisation stod redo att träda i verksamhet i så nära anslutning som möjligt till genomförandet av det nya gymnasiet och utbyggnaden av fackskoleorganisationen. Särskilda utskottet, som hade att behandla propositionen 1964: 171, förklarade sig intet ha att erinra mot vad departementschefen i nämnda proposition anfört rörande läroboksgranskningen i avvaktan på resultatet av den kommande utredningen.

I detta sammanhang vill statsutskottet anmäla, att utskottet erfarit att läroboksnämnden — förutom genomsnittligt ca 330 ärenden rörande prishöjningar på läroböcker — under budgetåren 1962/63 och 1963/64 haft att granska 361 respektive 369 nya läroböcker. Under samma år granskades dessutom sammanlagt 622 äldre läroböcker för eventuell användning i grundskolan. Som jämförelse kan nämnas att antalet av nämnden granskade läroböcker budgetåret 1953/54 uppgick till sammanlagt 190. Såsom siffrorna antyder medför redan genomförandet av grundskolan otvivelaktigt behov av en omprövning av granskningsförfarandet. Då detta behov torde komma att accentueras ytterligare vid införandet av det nya gymnasiet och utbyggnaden av fackskolan räknar utskottet med att den förutsättningslösa utredning, som påkallats, snarast kommer till stånd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr.

7:o) **Bidrag till skolbibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 7, s. 206 och 207), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till skolbibliotek* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

8:o) **Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 8, s. 207), vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 50 000 kr.

Pedagogiskt utvecklingsarbete

9:o) **Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt D 9, s. 208 och 209) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels till Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 914 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Eskilsson m. fl.* (I: 273) och den andra inom andra kammaren av herr *Wennerfors* (II: 337), i vilka hemställtts att riksdagen måtte besluta att skolpsykologtjänsten vid statens försökskola i Linköping ordinariesättes fr. o. m. den 1 juli 1965.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framställda yrkandet torde få hänvisas till motionen II: 337.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en uppräknig av anslaget med 303 000 kr., föranledd av dels automatiska kostnadsökningar, dels kostnader för utvidgning av den externa försöksverksamheten och för extra biträdes hjälp vid skolans forsknings- och försöksverksamhet.

Departementschefen har icke biträtt ett förslag av skolöverstyrelsen om förändring av skolpsykologtjänsten i Ae 25 vid statens försöksskola i Linköping till forskningssekreterartjänst i Ao 25.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Med anledning av det i motionerna I: 273 och II: 337 framställda yrkandet om ordinariesättning av skolpsykologtjänsten får utskottet erinra om att den regionala skolpsykologverksamheten är under utbyggnad och att icke någon av de regionalt anställda skolpsykologerna ännu erhållit ordinarie tjänst. Med hänsyn härtill finner utskottet — ehuru ett bifall till motionerna icke skulle innebära någon ytterligare kostnad för statsverket — sig icke böra tillstyrka bifall till desamma.

Utskottet hemställer alltså,

I. att motionerna I: 273 och II: 337, i vad de avser ordinariesättning av en skolpsykologtjänst, icke må av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 273 och II: 337, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	859 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	423 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	627 000
	Summa kr. 1 914 000

b) till *Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 914 000 kr.

10:o) **Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 10, s. 209), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 104 000 kr.

11:o) **Pedagogiskt utvecklingsarbete.** Kungl. Maj:t har (punkt D 11, s. 209—216) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 010 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145) i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete uppräknas med 500 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 510 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 174) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 195), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt skolöverstyrelsen att till nästa års riksdag utreda och framlägga förslag i syfte att intensifiera utvecklingsarbetet på det pedagogiska området;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 275) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.* (II: 330), i vilka hemställts att riksdagen till Pedagogiskt utvecklingsarbete under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 3 950 000 kr.;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Carlshamre* väckt motion (II: 444), i vilken hemställts att riksdagen måtte besluta att till Pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 410 000 kr.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framställda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 145, II: 195, II: 330 och II: 444.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsökning med 900 000 kr. Vidare förutsättes att kostnader för vissa ändamål, som nu belastar detta anslag, fr. o. m. nästa budgetår skall bestridas från andra anslag. Sålunda avses kostnaderna för

viss verksamhet vid lärarutbildningsanstalter skola bestridas från folkskoleseminariernas och lärarhögskolornas omkostnadsanslag samt kostnaderna för reseersättningar m. m. i samband med planering och tillsyn av den pedagogiska verksamheten inom grundskolan från skolöverstyrelsens omkostnadsanslag. Slutligen har ett särskilt provinstitut för framställning av standardprov m. m. föreslagits under skolöverstyrelsens omkostnads- och avlöningsanslag. Sammanlagt medför dessa förslag en ökning av medelstillgången för övriga ändamål, som tillgodoses från detta anslag, med ytterligare ca 300 000 kr.

Vid bedömningen av medelsbehovet har departementschefen i statsverkspropositionen endast ansett sig böra ingå på de huvudändamål som befunnits mest angelägna. Det torde, enligt departementschefens uttalande, i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av förslag från skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser om anslaget användning.

Det av *skolöverstyrelsen* skisserade programmet för det pedagogiska utvecklingsarbetet redovisas i korthet på s. 210—212, till vilken redovisning torde få hänvisas.

I motiveringen för sin bedömning av medelsbehovet gör överstyrelsen en jämförelse mellan kostnaderna för utvecklingsarbete inom skolväsendet, de statliga forskningsutgifterna och insatserna för utvecklingsarbete inom näringslivet. I industriella sammanhang synes enligt skolöverstyrelsen belopp motsvarande ca 2 till 2,5 % av de totala driftkostnaderna vara vanliga. De statliga forskningsutgifternas storlek har i propositionen 1964: 69 beräknats till ca 2,1 % av den samlade statliga driftbudgeten. För skolväsendets del kan under utvecklingsanslaget anvisade medel beräknas till ca 0,2 % av de totala driftanslagen för skolväsendet. Enligt en av överstyrelsen gjord alternativ beräkning — varvid överstyrelsen även medtagit en del av kostnaderna för de pedagogiska institutionerna vid universiteten och lärarhögskolorna, för skolväsendets centrala och regionala ledning samt för sektionen för psykologi och pedagogik inom statens råd för samhällsforskning — uppgår kostnaderna för utvecklingsarbete inom skolväsendet till ca 1 % av de totala driftanslagen. Enligt överstyrelsen visar denna jämförelse, att de möjligheter till rationalisering och effektivisering, som ett fortlöpande utvecklingsarbete anses ge inom all slags produktion, icke kan antas ha framtagits annat än i begränsad utsträckning i fråga om den form av produktion, som utbildningsverksamheten utgör. Med hänsyn till begränsade personella resurser m. m. bedömer överstyrelsen det dock ej realistiskt att nu äska medel motsvarande de procenttal, som är allmänt accepterade inom andra områden.

Överstyrelsen redovisar också i sammanhanget de principiella riktlinjer, som överstyrelsen avser att följa i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Beträffande verksamheten med *pedagogiska och psykologiska undersökningar* framhålles bl. a. följande.

Ansträngningarna bör inriktas på näraliggande problem inom områden som är av direkt betydelse för skolreformernas genomförande. Mer fundamentalt forskningsarbete bör liksom hittills kunna stödjas via anslagen till forskningsråd och universitet.

Den tillämpade skolforskningen synes bära organiseras i form av ett antal för speciella projekt upprättade forskargrupper. Dessa bör planeras vara verk samma under en viss, inte alltför kort tidsperiod, t. ex. 2—6 år, och med en årsbudget avpassad för ett omfattande och mångfasetterat forsknings- och utvecklingsprogram, där fördelningen på speciella mindre undersökningar avgörs av den forskare som är gruppens ledare.

Dessa grupper eller forskarlag kan etableras genom att en redan befintlig pedagogisk-psykologisk institution ställer alla eller stora delar av sina resurser till förfogande för undersökningar inom ett visst problemområde. Men man bör också kunna räkna med att tillfälliga »institutioner» upprättas. Samarbete bör ske med statens råd för samhällsforskning, som t. ex. genom inrättande av lämpliga forskartjänster kan svara för en del av kostnaderna för ett visst större projekt, medan skolöverstyrelsen svarar för andra kostnader.

Utskottet. I de under denna punkt redovisade motionerna I: 114 och II: 145, I: 275 och II: 330 samt II: 444 har yrkats anslagshöjningar av olika storlek, varvid angelägenheten av anslagshöjningarna exemplifierats med skilda undersökningsobjekt. Utskottet vill liksom tidigare år understryka betydelsen av ett oavbrutet pågående utvecklingsarbete på det pedagogiska och psykologiska fältet. Det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget för nästa budgetår — 3 010 000 kr. — innebär, med beaktande av att vissa kostnader som nu belastar anslaget fr. o. m. nästa budgetår avses skola bestridas från andra anslag, en reell förstärkning av detta anslag med betydligt mer än 50 %. Enligt utskottets mening måste — med hänsyn till den nödvändiga avvägningen i förhållande till andra angelägna ändamål inom skolområdet — den sålunda föreslagna höjningen av anslaget anses vara helt tillfredsställande. Utskottet förordar därför bifall till Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker de i nyssnämnda motioner föreslagna anslagshöjningarna.

Med anledning av det i motionerna I: 174 och II: 195 framförda yrkandet om uppdrag åt skolöverstyrelsen att till nästa års riksdag utreda och framlägga förslag i syfte att intensifiera utvecklingsarbetet inom det pedagogiska området, vill utskottet framhålla att det måste anses höra till skolöverstyrelsens viktigaste arbetsuppgifter att fullfölja och i mån av tillgång på personella och ekonomiska resurser utvidga programmet för här avsedd verksamhet. Då förevarande område ständigt torde vara föremål för överstyrelsens uppmärksamhet, anser utskottet icke anledning föreligga att uppdraga åt överstyrelsen att vidtaga särskilda åtgärder i det av motionärerna avsedda syftet. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionerna I: 174 och II: 195, såvitt nu är i fråga.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 145, I: 275 och II: 330 samt II: 444, förstnämnda två motioner såvitt nu är i fråga, till *Pedagogiskt utvecklingsarbete* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 010 000 kr.;

II. att motionerna I: 174 och II: 195, i vad de avser uppdrag att till nästa års riksdag utreda och framlägga förslag i syfte att intensifiera det pedagogiska utvecklingsarbetet, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

12:o) **Pedagogiska hjälpmedelscentraler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 12, s. 216—219), vilket innebär en anslagshöjning med 120 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Pedagogiska hjälpmedelscentraler* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 164 000 kr.

13:o) **Information om skolreformerna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 13, s. 219—221), vilket innebär en anslagshöjning med 500 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Information om skolreformerna* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 680 000 kr.

Det obligatoriska skolväsendet m. m.

14:o) **Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt D 14, s. 222—230) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristofferskolan, dels till Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte I. besluta att anslaget till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium uppräknas med 200 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1965/66

anvisa ett förslagsanslag av 1 430 200 000 kr., II. i skrivelse till Kungl. Maj:t 1) anhålla, att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att under läsåret 1965/66 göra kartläggning av grundskolans läge i fråga om personal, lokaler, läroböcker och andra hjälpmedel, angivande i vilken utsträckning brister föreligger, samt anhålla att Kungl. Maj:t i 1966 års statsverksproposition redovisar denna kartläggning och framlägger förslag för ett planmässigt tillgodoseende av föreliggande behov, 2) anhålla om att Kungl. Maj:t på grundval av skolöverstyrelsens förslag skyndsamt utarbetar förslag till grunder för statligt bidrag för pedagogisk skolbibliotekstjänstgöring i grundskolan samt att dessa förelägges 1965 års höstrikdagen för beslut, 3) ge till känna vad i motionerna anförts angående studie- och yrkesvägledningen samt begära en skyndsamt utredning angående studie- och yrkesvägledningens utformning, omfattning och organisation, 4) begära en utredning angående utbildning av för skolväsendets hjälpmedelsinstitutioner lämplig personal;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 158) och den andra inom andra kammaren av fru *Nettelbrandt m. fl.* (II: 209), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att statsbidrag för bibliotekstjänstgöring i grundskolan i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för redovisningsåret 1965/66 skall utgå med motsvarande 1/4 veckotimme för varje klass i skolor av klasstyp a och A samt motsvarande 1/4 veckotimme för varje årskurs inom klass i skola av klasstyp b och B, vilket för budgetåret 1966/67 innebär ett statligt bidrag av 5 876 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 174) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 195), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte I. besluta att delningstalet i klasserna på grundskolans mellan- och högstadium skall vara 25, dock att tills vidare delningstalen må utgöra högst 30, II. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t vid bifall till yrkandet under I. måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att efter företagen utredning avge förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen, III. i övrigt beakta vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 383) och den andra inom andra kammaren av herr *Westberg m. fl.* (II: 486), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsamt utredning för granskning av motiven för och konsekvenserna av den värderande klassificeringen av skolans undervisningsämnen som nu förekommer och i övrigt klarlägga alla stadgetekniska, ekonomiska och andra frågor som sammanhänger med nuvarande indelning i ämnesgrupper och dem som kan aktualiseras genom eventuell avveckling av systemet;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* (I: 602) och den andra inom andra kammaren av fru *Nettelbrandt* (II: 333), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att ge Kungl. Maj:t i uppdrag att göra en sådan översyn av läroplanen för grundskolan att all

uppdelning efter kön utrensas och att både flickor och pojkar i såväl textilslöjd som trä- och metallslöjd ges ett lika kvantum av undervisning.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framställda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 145, II: 209, II: 195, II: 486 och II: 333.

Kungl. Maj:ts förslag innebär bl. a. en sammanlagd anslagshöjning med 250 000 000 kr. Härvid har beräknats en höjning av bidraget till de estniska skolorna med 30 000 kr. till 255 000 kr. och till Kristofferskolan med 95 000 kr. till 245 000 kr. I övrigt kan anslagshöjningen, varav 10 000 000 kr. föränledes av den beslutade minskningen av kommunandelarna, sägas vara i huvudsak av automatisk natur.

Departementschefen erinrar i sammanhanget om att 1964 års riksdag beslutat, att ett ränte- och amorteringsfritt lån av 3 000 000 kr. från fonden för låneunderstöd, under viss förutsättning, skulle ställas till förfogande för uppförande av en skolanläggning för Kristofferskolan. Enligt uppgift skulle emellertid Stockholms stad icke vara beredd att ställa medel till förfogande för denna nybyggnad, vilket var en förutsättning för lånet, förrän frågan om fördelningen mellan staten, staden och skolan av de framtida driftkostnaderna för skolan blivit löst. Kungl. Maj:t bör därför, enligt departementschefen, bemyndigas besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristofferskolan.

Departementschefen har icke tillstyrkt förslag av skolöverstyrelsen om statsbidrag till obligatorisk pedagogisk skolbiblioteksverksamhet i grundskolan och ej heller den av överstyrelsen föreslagna utvidgningen av försöksverksamheten med skrivhjälp åt lärare vid grundskolans högstadium.

Utskottet. Med anledning av de till denna punkt knutna motionerna får utskottet anföra följande.

I motionerna I: 114 och II: 145 har bl. a. hemställts att anslaget till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium skall uppräknas med 200 000 kr. i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Utskottet vill liksom föregående år erinra om att anordningen med skrivhjälp åt lärarna har karaktär av försöksverksamhet. Det väsentliga syftet har angivits vara hur verksamheten påverkar lärarnas möjligheter att i större utsträckning fullgöra rent pedagogiska arbetsuppgifter. Den nuvarande omfattningen härav bör enligt utskottets mening kunna ge tillräckligt underlag för avsedd bedömning. Med hänsyn härtill och då erfarenheterna av försöksverksamheten lämpligen bör avvaktas innan utvidgning av anordningen överväges, avstyrker utskottet bifall till motionerna i denna del.

Beträffande det i nämnda motioner framförda yrkandet om kartläggning av grundskolans läge med avseende på personal, lokaler, läroböcker m. m. uttalade statsutskottet föregående år, att en sådan samlad kartläggning borde ske när grundskolan genomförts i sin helhet. Utskottet, som förutsätter att skolöver-

styrelsen kontinuerligt utarbetar de översikter, som påkallas för att få hit-hörande frågor belysta, och på lämpligt sätt delgiver riksdagen resultaten av dem, finner icke anledning ändra sin tidigare intagna ståndpunkt. Motionerna bör sålunda enligt utskottets mening ej föranleda någon riksdagens åtgärd, såvitt nu är i fråga.

I nämnda motioner I: 114 och II: 145 har vidare hemställts att Kungl. Maj:t på grundval av skolöverstyrelsens förslag skall utarbeta förslag till grunder för statsbidrag till pedagogisk skolbibliotekstjänstgöring i grundskolan och framlägga detta till 1965 års höstriksdag samt att utredning skall verkställas rörande utbildning av för skolväsendets hjälpmedelsinstitutioner lämplig personal. Av skolöverstyrelsens motivering till förslaget om införandet av viss pedagogisk bibliotekstjänstgöring inhämtas bl. a. att förslaget avgivits i avvaktan på en förutsättningslös undersökning av frågan om vilken typ av befattningshavare, som bör handha vården m. m. av alla skolans undervisningshjälpmedel samt om lämplig utbildning för en eventuell sådan personalkategori. Enligt vad utskottet erfarit har en dylik undersökning nu i det närmaste färdigställt inom överstyrelsen, som avser att redovisa densamma i sina förslag till anslagsäskanden till 1966 års riksdag. Med hänsyn härtill förordar utskottet, att motionerna i dessa frågor icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 114 och II: 145 har framställts yrkande om utredning rörande studie- och yrkesorienteringen, varvid framhållits vikten av att bryta könsrolls-föreställningarnas betydelse i valet av studieväg och yrke. Utskottet finner de i motionerna aktualiserade spörsmålen angelägna. Såväl den teoretiska som den praktiska yrkesorienteringen i grundskolan, som beslutades av 1962 års riksdag, ägnas emellertid starkt ökat intresse av berörda myndigheter. 1964 års riksdags beslut i förevarande hänseende syftar vidare till en bättre studie- och yrkesorientering på det gymnasiala skolstadiet. Skäl att nu förorda en särskild utredning av den omfattning som föreslagits i motionerna föreligger enligt utskottets mening inte. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna i den del, som nu berörts.

Under hänvisning till vad ovan sagts rörande skolöverstyrelsens undersökning angående befattningshavare för vård m. m. av skolans undervisningshjälpmedel avstyrker utskottet bifall till det i motionerna I: 158 och II: 209 framförda yrkandet att statsbidrag skall utgå för bibliotekstjänstgöring i grundskolan för redovisningsåret 1965/66.

Vidkommande det i motionerna I: 174 och II: 195 framförda yrkandet om principbeslut rörande sänkning av delningstalet i klass samt visst uppdrag åt 1964 års lärarutbildningssakkunniga vill utskottet liksom föregående år hänvisa till vad särskilda utskottet anfört i utlåtande nr 1 år 1962 s. 170 f med anledning av motioner i samma syfte som nu förevarande. Särskilda utskottet framhöll bl. a. att de framförda önskemålen, om de genomfördes, skulle medföra mycket betydande kostnadsökningar utöver dem, som vid genomförandet av grund-

skolan skulle följa redan av ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Dessutom skulle den redan besvärande lärarbristen öka till förfång främst för landsbygdens skolor. För bedömandet av dessa frågor borde avvaktas resultatet av de föreslagna åtgärderna rörande bl. a. skolornas hjälpmedelsutrustning och lärarutbildningen. Vidare borde i sammanhanget beaktas att den pedagogiska utvecklingen och forskningen vid en senare tidpunkt kunde ge helt andra och nya möjligheter för prövningen av frågorna. Dessa skäl talade enligt särskilda utskottet mot bifall till de motionsvis framförda yrkandena. Statsutskottet, som föregående år instämde i vad särskilda utskottet sålunda anfört, har icke funnit skäl ändra sin ståndpunkt. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna I: 174 och II: 195, såvitt nu är i fråga.

Med anledning av att i motionerna I: 174 och II: 195 ifrågasatts en omprövning av den s. k. 15 %-regeln, därest en utvidgad utbildning på speciallärarområdet kommer till stånd, vill utskottet hänvisa till bestämmelserna i 5 kap. 43 § 3 mom. skolstadgan, vari bl. a. stadgas att specialklasser må anordnas till större antal än motsvarande 15 % av antalet normalklasser i kommunen, om elever från andra kommuner mottagas i dem i större utsträckning eller andra särskilda förhållanden föranleder härtill. I sammanhanget torde även böra erinras om de möjligheter att utöver specialklasser anordna s. k. särskild specialundervisning och annan specialundervisning, varom stadgas i 5 kap. 44 och 45 §§ skolstadgan. Utskottet förutsätter liksom föregående år att skolöverstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på hithörande problem.

I nämnda motioner I: 174 och II: 195 har också framförts synpunkter rörande rätt för lärare att ge råd om tillvalsgrupp och ämneskombination i grundskolan, då målsman uttryckligen begär det. Beträffande studie- och yrkesorienteringen får utskottet hänvisa till de allmänna anvisningar härom som ingår i grundskolans läroplan. (Skolöverstyrelsens skriftserie 60, s. 35 och 78.) Elever och föräldrar skall sålunda inför årskurser med studiealternativ erhålla grundlig orientering — vid föräldramöten, klassmöten och på annat sätt — om studiernas uppläggning, innehåll, krav på håg och fallenhet m. m. Vidare skall varje enskild elev och målsman som så önskar kunna få personlig upplysning om skolans syn på elevens studieförutsättningar i olika avseenden, vid behov och i mån av tillgång med stöd av psykologisk expertis. Studieorienteringen glider ofta över i yrkesorienterande moment. Det är då viktigt att den lärare, som ej är särskilt sakkunnig på detta område och för vilken tillgängligt informationsmaterial ej ger tillräckliga besked, hänvisar till skolans yrkesvägledare. Ju yngre eleven är desto friare från yrkes- och arbetsmarknadsövertväganden bör emellertid studieorienteringen vara. Läraren skall sålunda, om han har möjlighet härtill och elev eller målsman så önskar, ge sådana upplysningar om elevens studieförutsättningar och de till bud stående valmöjligheterna att elevens och målsmannens val av studieväg underlättas. Det måste emellertid understrykas att det är målsmannen som efter samråd med eleven skall välja tillvalsgrupp,

ämneskombination m. m. Någon form av påtryckning till beslut i av skolan önskad riktning får sålunda ej förekomma. Enligt utskottets mening är nu gällande system, där beslutanderätten oavvisligen ligger hos hemmen, tillfredsställande.

Vidkommande det i motionerna I: 383 och II: 486 framställda yrkandet om utredning för granskning av motiven för och konsekvenserna av klassificeringen av skolans undervisningsämnen m. m. vill utskottet erinra om vad särskilda utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 år 1964 s. 225 anfört rörande prövningen av hithörande frågor. Utskottet, som framhöll att prövningen måste ske bl. a. mot bakgrunden av lärarutbildning och behörighetskrav, underströk angelägenheten av att indelningen i lärarkategorier särskilt uppmärksammades i sammanhang med det förslag om lärarutbildning för gymnasiet och fackskolans ämnen, som beräknades komma att framläggas relativt snart. I avvaktan härpå borde något ställningstagande ej göras till dessa frågor. Statsutskottet, som instämmer i vad särskilda utskottet sålunda anfört, finner alltså, att motionerna I: 383 och II: 486 ej bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 602 och II: 333 har hemställts att läroplanen för grundskolan skall överses så att all uppdelning efter kön utrensas och både flickor och pojkar ges ett lika kvantum undervisning i textilslöjd respektive i trä- och metallslöjd. Av förslagen till anslagsäskanden till skolöverstyrelsen för budgetåret 1965/66, framgår att skolöverstyrelsen hösten 1963 tillkallade särskilda sakkunniga, som har att gruppvis utföra vissa pedagogiska arbetsuppgifter inom ramen för den verksamhet, som initieras av Läroplan för grundskolan. Var och en av de för närvarande 16 arbetsgrupperna har tilldelats ett bestämt ämnes- eller verksamhetsområde. Enligt vad utskottet erfarit har vederbörande arbetsgrupp till överstyrelsen ingivit förslag i linje med vad motionärerna anfört. Förslaget är under bearbetning hos överstyrelsen. Utskottet finner sålunda att de spörsmål, som aktualiserats i motionerna, i hög grad uppmärksammats av myndigheten. Motionerna I: 602 och II: 333 bör därför enligt utskottets mening ej föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avser ökning av anslaget till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium, icke må bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristofferskolan;

b) till *Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor*

m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 000 000 kr.;

III. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avser en kartläggning under läsåret 1965/66 av grundskolans läge i fråga om personal, lokaler, läroböcker *m. m.*, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avser förslag till grunder för statsbidrag till pedagogisk bibliotekstjänstgöring i grundskolan, icke må bifallas av riksdagen;

V. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avser utredning angående utbildning av för skolväsendets hjälpmedelsinstitutioner lämplig personal, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avser utredning angående studie- och yrkesorienteringens utformning, omfattning och organisation, icke må bifallas av riksdagen;

VII. att motionerna I: 158 och II: 209 icke må bifallas av riksdagen;

VIII. att motionerna I: 174 och II: 195, i vad de avser delningstal i klasserna på grundskolans mellan- och högstadium, icke må bifallas av riksdagen;

IX. att motionerna I: 383 och II: 486 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionerna I: 602 och II: 333 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

15:o) **Grundskolor *m. m.*: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränsorter *m. m.*** Kungl. Maj:t har (punkt D 18, s. 231 och 232) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wanhainen* (I: 173) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.* (II: 202), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen 1965, bilaga 10 punkt D 18 måtte besluta att till Grundskolor *m. m.*: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränsorter *m. m.* under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 300 000 kr. samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anförts om utredning beträffande förevarande anslag i fortsättningen.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionen II: 202.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 75 000 kr., föranledd av att bidraget till biblioteksverksamheten i Tornedalen föreslås skola bestridas ur anslaget Bidrag till folkbibliotek. Vidare föreslås en omrubricering av anslaget Grundskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m. till nu angivna.

Skolöverstyrelsen ifrågasätter om ej en avsevärd del av kostnaderna för utgiftsändamål, som enligt tradition tillgodosetts ur förevarande anslag, lämpligen borde bestridas i annan ordning. Härigenom torde det bli möjligt att inom en oförändrad anslagsram ge ökat bidrag till bl. a. sådan undervisningsmateriel, som är speciellt avsedd för undervisningen i svenska av elever med finska som modersmål.

Departementschefen föreslår, att skolöverstyrelsen erhåller i uppdrag att överväga om detta anslag är behövt, då det, såsom skolöverstyrelsen framhållit, kan ifrågasättas om inte kostnaderna för vissa av de ändamål, som nu belastar detta anslag, lämpligen bör bestridas i annan ordning.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Med anledning av motionerna I: 173 och II: 202 vill utskottet anföra följande. Utskottet finner lämpligt att bidraget till biblioteksverksamheten i Tornedalen överföres till särskild anslagspost under anslaget Bidrag till folkbibliotek. Vidare har utskottet inte funnit anledning till erinran mot att skolöverstyrelsen erhåller i uppdrag att överväga om de anslagsändamål, som nu tillgodoses ur förevarande anslag, lämpligen kan tillgodoses i annan ordning. Härvid förutsätter emellertid utskottet att vid övervägandena beaktas att bedömning av hittillsvarande och eventuellt nytillkommande bidragsändamål bör kunna ske med särskilt hänsynstagande till de omständigheter, som föranlett nuvarande speciella bidragsgivning. Utskottet förordar med hänsyn härtill att motionerna icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under återropande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 173 och II: 202, såvitt nu är i fråga, till *Grundskolor m. m.: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 225 000 kr.;

II. att motionerna I: 173 och II: 202, i vad de avser uttalande från riksdagens sida om målsättningen för utredning om detta anslag, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

16:o) **Grundskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 19, s. 232), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Grundskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 10 000 kr.

17:o) **Nomadskolor: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt D 20, s. 232—234) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nomadskolorna, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 755 000 kr.

Enligt de av 1962 års riksdag uppdragna riktlinjerna för nomadskolväsendets organisation skulle samerna för sina barn ha valfrihet mellan vanliga kommunala skolor och särskilda nomadskolor. Principerna för grundskolan skulle — med eventuellt erforderliga modifikationer — genomföras även i nomadskolorna. Därvid skulle dittillsvarande nomadskolanläggningar tagas i anspråk för årskurserna 1—6 medan ett särskilt högstadium skulle inrättas för att tillgodose önskemålen om undervisning med inslag av samiska ämnen.

Sedan nomadskolorna i Jukkasjärvi och Storvallen nedlagts med utgången av juni månad år 1964, upprätthålles undervisning i årskurserna 1—6 för närvarande vid 7 nomadskolor, nämligen Karesuando, Lannavara, Jokkmokk, Arjeplog, Tärna, Änge och Gällivare. Till Gällivare har också förlagts grundskolans högstadium för samtliga samebarn, som önskar ovannämnda speciella högstadiundervisning. Grundskolans högstadium omfattar nu endast årskurs 7. Inom nomadskolväsendet undervisas innevarande läsår 295 elever, varav 56 i årskurs 7.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för nomadskolorna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	493 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	698 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	570 000
<u>Summa kr.</u>	<u>1 772 000</u>

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	17 000
<u>Nettoutgift kr.</u>	<u>1 755 000</u>

c) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 755 000 kr.

18:o) **Nomadskolor: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 21, s. 234—236), vilket innebär en anslagshöjning med 280 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 930 000 kr.

Gymnasier m. m.

19:o) **Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt D 29, s. 238—251) föreslagit riksdagen att dels besluta att statens kompletteringsgymnasium skall upphöra med utgången av juni 1965, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasierna m. m., som föranledes av vad departementschefen

förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 244 145 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget till skrivhjälp åt lärarna vid de statliga gymnasierna uppräknas med 200 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit samt att anslaget till försöksverksamheten med sekreterare vid rektorsexpeditioner i Ag 17 samt ställföreträdande rektor uppräknas med 526 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och att därför till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisas ett förslagsanslag av 244 871 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengt Gustavsson* och *Larfors* (I: 153) samt den andra inom andra kammaren av herr *Lundkvist* och fröken *Andersson* i Strängnäs (II: 206), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att införa kostnadsfri examensprovning av privatister vid allmänt gymnasium;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 156) och den andra inom andra kammaren av fru *Nettelbrandt m. fl.* (II: 210), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av anslaget Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar under åttonde huvudtiteln, statsverkspropositionen för budgetåret 1965/66, måtte uttala att skrivhjälp skall ställas till lärarnas förfogande vid försöksfackskolor och på grundskolans alla stadier efter grunder motsvarande dem som avses komma att gälla för det av departementschefen föreslagna bidraget avseende gymnasierna och försöksskolans högstadium;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lundström* och *Sundin* (I: 162) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 196), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om 1) förslag snarast till inrättande av ytterligare tre vuxengymnasier, i Övre Norrland, Väst-Sverige och Bergslagen, samt 2) tillsättande av en särskild utredning med uppgift att skyndsamt göra en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas de krav som nu och i framtiden ställs i fråga om vuxenutbildningens organisation, kapacitet och målsättning samt frågan om effektivt studiesocialt stöd till de vuxenstuderande;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 404) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 457), i vilka hemställts att riksdagen måtte I. besluta att del-

ningstalet för elevantalet i klasserna inom gymnasiet och fackskolan skall vara 25, dock att tills vidare delningstalet må utgöra högst 30; II. i skrivelse till Kungl. Maj:t 1) hemställa att Kungl. Maj:t vid bifall till yrkandet under I. måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att efter företagen utredning avge förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen; 2) hemställa att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppgift att belysa för- och nackdelar med en betygsättning på absolut respektive relativ grundval inom gymnasiet och fackskolan; 3) hemställa om utredning och förslag angående kursinnehållet i ämnet religionskunskap inom gymnasiet och fackskolan.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framförda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 145, I: 153, II: 210, II: 196 och II: 457.

Kungl. Maj:ts förslag, som medför en minskning av anslaget med 1 730 000 kr., innebär bl. a. följande.

1. Inrättande av teknisk gren vid ytterligare ett 20-tal gymnasier.
2. Inrättande av 27 extra ordinarie lektorstjänster och 20 extra ordinarie adjunktstjänster vid kommunala gymnasier under förstatligande.
3. Inrättande av 2 extra ordinarie lektorstjänster och en extra ordinarie adjunktstjänst vid statens gymnasium för vuxna i Norrköping.
4. Arvodesanställning av extra personal för rättning av examensskrivningar samt bestridande av kostnader för granskning av material för självstudier, schemaläggning m. m. vid statens gymnasium för vuxna i Norrköping.
5. Inrättande av 2 extra ordinarie lektorstjänster och en extra ordinarie adjunktstjänst vid statens gymnasium för vuxna i Härnösand.
6. Bestridande av kostnader för schemaläggning m. m. vid statens gymnasium för vuxna i Härnösand.
7. Avveckling av statens kompletteringsgymnasium i Stockholm.
8. Indragning av 12 rektorstjänster och 13 på övergångsstat uppförda adjunktstjänster vid avvecklade samrealskolor.
9. Indragning av 199 adjunks- eller ämneslärarinnetjänster i Ao 23 respektive Ao 21 samt förande på övergångsstat av 82 sådana tjänster.
10. Inrättande av 2 extra ordinarie lektorstjänster vid tekniska linjen vid allmänna gymnasiet i Södertälje.
11. Inrättande av 20 extra ordinarie lektorstjänster för teknisk gren.
12. Indragning av en extra ordinarie övningskollärartjänst vid statens normalskola.
13. Indragning av 4 ordinarie tjänster som lärare i trä- och metallslöjd, 3 ordinarie tjänster som lärare i textilslöjd samt 3 på övergångsstat uppförda tjänster.
14. Uppförande på övergångsstat av 17 lärartjänster i övningsämnen.

15. Indragning av 10 skolskötersketjänster på övergångsstat samt av en vaktmästartjänst i Ao 8 och en maskinisttjänst i Ao 9.
16. Förbud mot återbesättande av 19 vaktmästartjänster i Ao 9.
17. Förande på övergångsstat av 9 vaktmästartjänster i Ao 9.
18. 187 000 kr. till specialundervisning åt handikappade elever.
19. 900 000 kr. till särskild undervisning åt elever, som på grund av lyte, långvarig sjukdom eller liknande omständighet ej kan delta i vanligt skolarbete.
20. Särskilda åtgärder för elever, som från grundskolan intages i allmänt gymnasium.
21. Stödundervisning i svenska åt utländska elever i realskolan.

Skolöverstyrelsen hade bl. a. föreslagit anvisande av ytterligare 200 000 kr. till skrivhjälp åt lärare samt utvidgning av försöksverksamheten med skolsekreterare i Ag 17 på rektorsexpeditionerna och ställföreträdande rektor till ytterligare 20 gymnasier. Dessa förslag hade icke tillstyrkts av *departementschefen*.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas i övrigt bl. a. följande.

Utbyggnaden av det gymnasiala skolväsendet beräknas komma att ske i enlighet med de av riksdagen vid 1964 års höstsession godkända riktlinjerna, vilka bl. a. innebär att gymnasie- och fackskoleorganisationen bör utbyggas så att de omkring år 1970 skall kunna taga emot ca 50 % av årskullen 17-åringar.

Gymnasiet och fackskolan, som läsåret 1964/65 omfattar tillsammans ca 1 150 intagningsklasser, beräknas läsåret 1965/66 omfatta ca 1 385 intagningsklasser, varav ca 1 125 i gymnasierna och ca 260 i fackskolorna. Intagningskapaciteten beräknas härigenom öka från ca 28 % av den aktuella årskullen innevarande läsår till ca 33 % läsåret 1965/66. Fackgymnasiernas andel av det sammanlagda antalet intagningsklasser i gymnasiet beräknas samtidigt öka från drygt 30 % till ungefär 32 %.

I linje med beslutet om utspridning av fackgymnasieutbildningen till flertalet gymnasieorter föreslås teknisk gren, vilken anordning ansluter sig relativt nära till den utformning, som den tekniska gymnasieutbildningen får i det nya gymnasiet, bli inrättad vid ytterligare ett tjugotal allmänna gymnasier. Några ytterligare filialklasser till befintliga tekniska gymnasier föreslås däremot ej.

För de elever, som följt den nya läroplanen för grundskolan och höstterminen 1965 intages i gymnasium föreslås, med hänsyn till att den nya gymnasieorganisationen införes först 1966/67, anordnande av en modifierad form av försöksgymnasium inom ramen för det nuvarande gymnasiet. Kungl. Maj:t förutsättes erhålla bemyndigande att efter förslag av skolöverstyrelsen utfärda erforderliga föreskrifter.

Med hänsyn till utvidgningen av den statsunderstödda kvällsgymnasieverksamheten synes bärande skäl inte föreligga för att bibehålla statens kompletteringsgymnasium. Den rådgivande och inspekterande verksamhet, som för närvarande ankommer på rektor vid gymnasiet, bör överföras till skolöverstyrelsen. Erforderliga medel, vilka med anledning härav bör tillföras överstyrelsen, beräknas i annat sammanhang. Någon ändring förutsättes inte i nuvarande bidragsgivning till de elever vid kompletteringsgymnasiet, som av särskilda skäl önskar studera på dagtid, eller till studenter, som önskar komplettera matematik, fysik eller kemi. Kompletteringsgymnasiets uppgifter i dessa avseenden bör därför övertagas av överstyrelsen.

I fråga om undervisningen av skolpliktiga handikappade barn gäller bestämmelserna i 5 kap. 42—50 §§ i skolstadgan. Enligt dessa kan bl. a. för barn med syn-, hörsel- eller rörelsehinder anordnas specialundervisning. Vidare kan för elev, som på grund av lyte, långvarig sjukdom eller liknande omständighet inte kan delta i vanligt skolarbete, anordnas särskild undervisning. Det är angeläget, att samma anordningar står till buds även för elever på högre skolstadier. Några kostnadsramar för här angivna ändamål bör med hänsyn till åtgärdernas karaktär ej fixeras. De föreslagna stödåtgärderna skall i princip kunna avse alla elever inte bara vid statliga allmänna gymnasier och realskolor utan också vid de tekniska gymnasierna samt vid högre kommunala skolor, fackskolor, yrkesskolor, handelsgymnasier, kommunala allmänna gymnasier och privatskolor. I fråga om bestridandet av uppkommande merkostnader för specialundervisning eller särskild undervisning av elever vid nyss angivna icke-statliga skolformer bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter efter förslag av skolöverstyrelsen och i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som gäller beträffande motsvarande undervisning inom den obligatoriska skolan. Skolöverstyrelsen bör till nästa års anslagsaskanden ytterligare överväga formerna för statens insatser på ifrågakvarande område. Överstyrelsen bör också sedermera redovisa erfarenheterna av här föreslagna åtgärder och överväga vilka andra anordningar som kan vidtagas för att underlätta undervisning i vanliga skolor av de barn och ungdomar, varom här är fråga.

Utskottet. Med anledning av de till denna punkt knutna motionerna får utskottet anföra följande.

Beträffande det i motionerna I:153 och II:206 framförda yrkandet att kostnadsfri examensprovning skall införas för privatister vid allmänt gymnasium får utskottet hänvisa till att departementschefen i propositionen 1964:171 förklarar sig ha för avsikt att verkställa en allmän översyn av bestämmelserna om avgifter i samband med examina och provningar. Utskottet finner en sådan översyn angelägen och förutsätter att översynen verkställs så snart som möjligt. I avvaktan på resultatet härav bör enligt utskottets mening ställning icke

tagas till den i förevarande motioner berörda frågan. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionerna.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 14 i det föregående rörande motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avser utökning av försöksverksamheten med skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium, avstyrker utskottet yrkandet i motionerna I: 156 och II: 210 om utvidgning av denna verksamhet till försöksfackskolor och grundskolans alla stadier.

Utskottet avstyrker likaså motionerna I: 114 och II: 145 i vad de avser ökat anslag till skrivhjälp åt lärare vid de statliga allmänna gymnasierna. Även här vill utskottet åberopa vad som anförts under punkten 14 i anledning av yrkande i samma motioner om utvidgning av motsvarande verksamhet på grundskolans högstadium.

Någon utvidgning av försöksverksamheten med skolsekreterare och ställföreträdande rektor anser sig utskottet ej böra förorda. Utskottet avstyrker alltså yrkandet härom i motionerna I: 114 och II: 145.

I motionerna I: 162 och II: 196 har hemställts om förslag snarast till inrättande av ytterligare tre gymnasier för vuxna, i Övre Norrland, Väst-Sverige och Bergslagen. Utskottet framhöll i utl. nr 93 år 1964 med anledning av förslag om ytterligare ett vuxengymnasium, att utskottet gärna såge en utbyggnad av den avsedda gymnasieorganisationen men att frågan om lokaliseringen av ytterligare ett sådant gymnasium ej var tillräckligt utredd. Det borde enligt utskottets mening ankomma på skolöverstyrelsen att ånyo pröva frågan om lämplig ort för ytterligare ett gymnasium för vuxna. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1965/66 har överstyrelsen icke föreslagit ytterligare sådana gymnasier i avvaktan på resultatet av gymnasieutredningens överväganden rörande organisationen av vuxenutbildningen i gymnasium och fackskola. Utskottet vill för sin del understryka angelägenheten av en väl utbyggd organisation för vuxenundervisning i gymnasium och fackskola. En av huvuduppgifterna för gymnasieutredningen måste emellertid vara att taga ställning till i vad mån och på vilket sätt nu förefintlig vuxenutbildningsorganisation med bl. a. gymnasier för vuxna av den typ, som avses i förevarande motioner, och kvällsgymnasier för vuxna, varom riksdagen beslutade år 1963, bör utbyggas. Då gymnasieutredningens överväganden i dessa hänseenden ej bör föregripas, anser utskottet att motionerna, i vad de avser förslag om ytterligare tre vuxengymnasier, icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I nyssnämnda motioner I: 162 och II: 196 har även framförts förslag om särskild utredning med uppgift att skyndsamt göra en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas de krav som nu och i framtiden ställs i fråga om vuxenutbildningens organisation, kapacitet och målsättning samt frågan om effektivt studiesocialt stöd till de vuxenstudierande. Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att kraftfulla åtgärder bör vidtagas i syfte att underlätta utbildning och fortbildning för

vuxna. Emellertid är såsom även framhållits i motionerna ett flertal utredningar för närvarande sysselsatta med frågor, som berör vuxenutbildningen. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att gymnasieutredningen anmält att den icke kommer att närmare ingå på den tekniska utformningen av det studiecociala stödet åt vuxna. Enligt vad utskottet inhämtat kommer emellertid frågan härom att beredas inom ecklesiastikdepartementet. Att tillsätta en särskild utredning med uppdrag att överse ett område, som för närvarande till större delen är under utredning, anser utskottet sig inte kunna tillstyrka. Enligt utskottets mening bör frågan om en sådan sammanfattande översyn, som avses i motionerna, prövas först sedan nu arbetande utredningar redovisat sina resultat. Utskottet anser därför att motionerna I: 162 och II: 196, i vad de avser en särskild utredning för en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet, icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Beträffande det i motionerna I: 404 och II: 457 framförda yrkandet om sänkning av elevantalet i klass i gymnasiet och fackskolan samt visst uppdrag åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga vill utskottet hänvisa till vad särskilda utskottet anfört i utlåtande nr 1 år 1964 s. 218 i anledning av motioner i samma syfte. Särskilda utskottet framhöll bl. a. att en generell sänkning av elevantalet i klasserna till 25 måste resultera i en mycket betydande ökning av lärarbehovet, varigenom den rådande lärarbristen skulle förvärras och permanentas för lång tid framåt. Av propositionen 1964: 171 framgick att en dylik sänkning av elevantalet enbart för gymnasiet och fackskolans del skulle medföra ett ökat lärarbehov av ca 2 000 tjänster omkring 1970. Därest en sänkning av elevantalet skulle övervägas, borde den inte ta sikte enbart på gymnasiet och fackskolan. En sådan åtgärd borde rimligen betraktas som minst lika angelägen på grundskolans mellan- och högstadium, och därmed skulle ökningen av lärarbehovet bli ännu mycket större. En tidsplan för nedbringandet av elevantalet förutsatte vidare såsom departementschefen konstaterat mycket tillförlitliga prognoser för lärartillgången i framtiden, och sådana prognoser hade man ännu ej tillgång till. Då dessutom resultaten av den pågående försöksverksamheten med varierande klasstorlek och lagundervisning kunde medföra, att klasstorleken, som hittills i skoldebatten varit en central fråga, finge allt mindre betydelse, avstyrkte särskilda utskottet då föreliggande förslag i dessa hänseenden. Statsutskottet instämmer i vad särskilda utskottet sålunda anfört och hänvisar därjämte till vad utskottet anfört i motsvarande fråga under punkten 14 i det föregående. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu är i fråga.

I motionerna I: 404 och II: 457 har vidare hemställts om utredning rörande betygsättningen på absolut respektive relativ grundval inom gymnasiet och fackskolan. Även beträffande detta yrkande vill utskottet hänvisa till vad särskilda utskottet i nyssnämnda utlåtande anfört (s. 220). Enligt särskilda utskottets mening var departementschefens motiveringar för den valda utformningen av betygsättningen övertygande. Med hänsyn till angelägenheten av

att betygssystemet i de gymnasiala skolformerna fick samma utformning som i grundskolan och till den relativa betygsättningens överlägsenhet i fråga om möjligheten att uppnå mer rättvisa och jämförbara betyg, borde man enligt särskilda utskottets uppfattning övergå till den relativa betygsättningen i gymnasiet och fackskolan. Statsutskottet, som delar den av särskilda utskottet sålunda framförda uppfattningen, avstyrker bifall till motionerna i de delar, som nu berörs.

Vidkommande det i nyssnämnda motioner I: 404 och II: 457 framförda yrkandet om utredning och förslag angående kursinnehållet i ämnet religionskunskap inom gymnasiet och fackskolan vill utskottet erinra om att riksdagen vid höst-sessionen 1964 ingående diskuterat och analyserat de olika undervisningsämnenas innehåll och omfattning. Särskilda utskottet anslöt sig i ovannämnda utlåtande nr 1 år 1964 till vad departementschefen anfört och förordat beträffande omfattning och allmän uppläggning av gymnasiets och fackskolans religionsundervisning. Riksdagen beslöt i enlighet med vad särskilda utskottet förordat. Statsutskottet anser icke skäl föreligga att nu förorda utredning i hithörande frågor och avstyrker alltså bifall till motionerna i denna del.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad avser uppräknade av anslaget till skrivhjälp åt lärare vid de statliga allmänna gymnasier, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avser uppräknade av anslaget till försöksverksamhet med sekreterare och ställföreträdande rektor, icke må av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 153 och II: 206, i vad de avser kostnadsfri examensprövning av privatister vid allmänt gymnasium, icke må av riksdagen bifallas;

IV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 145 samt I: 153 och II: 206, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) besluta att statens kompletteringsgymnasium skall upphöra med utgången av juni 1965;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasier m. m. i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

c) godkänna följande avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasier m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	108 637 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 164 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	55 396 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	77 985 600

 Summa kr. 244 182 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m. 37 600

 Nettoutgift kr. 244 145 000

d) till *Statliga allmänna gymnasier m. m.*: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 244 145 000 kr.;

V. att motionerna I: 156 och II: 210 icke må av riksdagen bifallas;

VI. att motionerna I: 162 och II: 196, i vad de avser inrättande av ytterligare tre gymnasier för vuxna, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VII. att motionerna I: 162 och II: 196, i vad de avser utredning för en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionerna I: 404 och II: 457, i vad de avser delningstal i klasserna inom gymnasiet och fackskolan, icke må av riksdagen bifallas;

IX. att motionerna I: 404 och II: 457, i vad de avser utredning rörande den absoluta och relativa betygsättningen i gymnasiet och fackskolan, icke må av riksdagen bifallas;

X. att motionerna I: 404 och II: 457, i vad de avser utredning och förslag angående kursinnehållet i ämnet religionskunskap i gymnasiet och fackskolan, icke må av riksdagen bifallas.

20:o) *Statliga allmänna gymnasier m. m.*: **Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 30, s. 251 och 252), vilket innebär en anslagsminskning med 665 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statliga allmänna gymnasier m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 14 160 000 kr.

21:o) **Statliga allmänna gymnasier m. m.: Laboratorietrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 31, s. 252 och 253), vilket innebär en anslagshöjning med 450 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statliga allmänna gymnasier m. m.: Laboratorietrustning m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 1 350 000 kr.

22:o) **Bidrag till driften av högre kommunala skolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 32, s. 253—255), vilket innebär en anslagshöjning med 8 550 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 64 350 000 kr.

23:o) **Bidrag till driften av fackskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 33, s. 255 och 256), vilket innebär en anslagsökning med 9 450 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till driften av fackskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 15 450 000 kr.

24:o) **Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 34, s. 256 och 257), vilket innebär en anslagshöjning med 4 665 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts, besluta om statsbidrag till de kommunala gymnasierna i Bandhagen, Sollentuna och Täby samt det kommunala musikgymnasiet i Stockholm;

b) till *Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 9 965 000 kr.

25:o) **Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 35, s. 258 och 259) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 890 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lidgard* (I: 386) och den andra inom andra kammaren av herr *Turesson* (II: 483), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om anslag till Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m. besluta, att till Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 18 005 000 kr.; 2) besluta att följande skolor, nämligen Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan från

och med budgetåret 1965/66 skall erhålla statsbidrag i enlighet med Kungl. Maj:ts kungörelse den 23 april 1964 (SFS:137) under sistnämnda anslag; 3) besluta att statsbidrag till Estniska gymnasiet måtte utgå med 44 000 kr. under anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionen I: 386.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom automatiska utgiftsökningar — bidrag till ytterligare två försöksgymnasieklasser vid Lunds privata elementarskola. Totalt innebär förslaget en anslagshöjning med 1 932 000 kr.

Skolöverstyrelsen hade härutöver bl. a. föreslagit, att Solbacka läroverk, Sig-tunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan skulle inordnas under förevarande anslag och erhålla bidrag i samma ordning som övriga under anslaget redovisade skolor. Anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m. borde vid bifall härtill utgå ur riksstaten. Till följd härav borde också bidraget å 44 000 kr. till Estniska gymnasiet inordnas under detta anslag. Dessa förslag har ej tillstyrkts av *departementschefen*.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 386 och II: 483 har bl. a. yrkats att de skolor, som för närvarande erhåller bidrag ur anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m., på visst sätt skall inordnas under här förevarande anslag. Med anledning härav vill utskottet erinra om att, sedan 1963 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t givit till känna vad utskottet anfört rörande behovet av en utredning om internatskolorna m. m., den av departementschefen då aviserade utredningen om utlandsskolorna omfattar jämväl statsbidragsgivningen till internatskolor. Skäl synes i och för sig tala för vidgade insatser från det allmännas sida i fråga om skolor av internatkaraktär. Enligt utskottets mening bör emellertid ställning till denna fråga tagas först sedan utredningen om de utlandssvenska barnens skolgång m. m. slutförts och därav föranledda förslag underställts riksdagens prövning. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionerna I: 386 och II: 483 i vad de avser detta anslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 386 och II: 483, i vad de avser statsbidrag under detta anslag till ytterligare skolor, icke må av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 386 och II: 483, såvitt nu är i fråga, till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 890 000 kr.

26:o) **Privatskolor: Bidrag till hälsovården vid vissa privatskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 36, s. 259 och 260), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatskolor: Bidrag till hälsovården vid vissa privatskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kr.

27:o) **Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt D 37, s. 260 och 261) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 850 000 kr.

I sammanhanget har utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Boman m. fl.* (I: 270) och den andra inom andra kammaren av herr *Hamrin* i Jönköping *m. fl.* (II: 328), i vilka hemställts att statsbidraget till *Mariannelundsskolan* under budgetåret 1965/66 utvidgas att omfatta jämväl kostnaderna för den tvååriga realskolan;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Boman m. fl.* (I: 371) och den andra inom andra kammaren av herr *Lothigius m. fl.* (II: 470), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta om ett driftbidrag till *Grännaskolan* av den storleksordning som utgår till vissa internatskolor;

dels de under punkten 25 redovisade likalydande motionerna *I: 386* och *II: 483* angående statsbidrag till privatskolor, såvitt det gäller förevarande anslag;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* väckt motion (II: 200), vari hemställts att riksdagen måtte till *Ekebyholmsskolan, Rimbo*, för budgetåret 1965/66 anvisa 140 000 kr. under *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* och i anledning därav uppräknat anslaget till 1 990 000 kr.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framförda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna *I: 270, I: 371, I: 386* och *II: 200*.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsökning av 115 000 kr., vilken helt föranledes av att statsbidragsgivningen till *Viggbyholmsskolan* föreslås utvidgas till att omfatta klasserna 7 och 8 av grundskolans högstadium.

Skolöverstyrelsen hade bl. a. föreslagit att statsbidrag skulle utgå även till *Mariannelundsskolans* tvååriga realskola. Detta förslag har icke tillstyrkts av *departementschefen*, som ej heller förordat bifall till de av skolöverstyrelsen avstyrkta framställningarna om statsbidrag till bl. a. *Ekebyholmsskolan* och *Grännaskolan*.

Utskottet. I motionerna *I: 270* och *II: 328, I: 371* och *II: 470* samt *II: 200* har hemställts om statsbidrag till respektive den tvååriga realskollinjen vid Ma-

riannelundsskolan, Grännaskolan och Ekebyholmsskolan. Mariannelundsskolan har nu statsbidrag till den treåriga realskollinjen och till yrkesskollinjerna men ej till den tvååriga realskollinjen. Till Grännaskolan och Ekebyholmsskolan utgår icke något statsbidrag. Utskottet har stor förståelse för motionärernas uppfattning att statsbidrag bör utgå till nyssnämnda skolor liksom till berörd realskollinje. I avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete beträffande internatskolorna, omnämnt under punkten 25 i det föregående, är utskottet emellertid icke berett att nu förorda en utökning av antalet internatskolor med statligt bidrag. Utskottet förutsätter dock att Kungl. Maj:t kommer att ha sin uppmärksamhet riktad på berörda skolors ekonomiska förhållanden och därest det visar sig nödvändigt, innan utredningen slutförts, överväger frågan om statsbidrag till de skolor och den realskollinje, som avses i motionerna. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionerna.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 25 i det föregående avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 386 och II: 483, i vad de avser detta anslag.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat under denna punkt har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer alltså,

I. att motionerna I: 270 och II: 328, i vad de avser statsbidrag till den tvååriga realskollinjen vid Mariannelundsskolan, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 371 och II: 470, i vad de avser statsbidrag till Grännaskolan, icke må bifallas av riksdagen;

III. att motionen II: 200, i vad den avser statsbidrag till Ekebyholmsskolan, icke må bifallas av riksdagen;

IV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 270 och II: 328, I: 371 och II: 470, I: 386 och II: 483 samt II: 200, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 850 000 kr.

28:o) **Intagningsnämnder vid allmänna gymnasier m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 38, s. 261), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Intagningsnämnder vid allmänna gymnasier m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 73 000 kr.

29:o) **Vissa kostnader för student- och realexamina.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 39, s. 261 och 262), vilket innebär en anslagshöjning med 140 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för student- och real-examina* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 540 000 kr.

30:o) **Tekniska gymnasier: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt D 40, s. 262—267) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de tekniska gymnasierna, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de tekniska gymnasierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till Tekniska gymnasier: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 46 680 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag avser — förutom automatiska utgiftsförändringar — i huvudsak följande:

1. 70 nya extra ordinarie lektorstjänster;
2. 3 nya tjänster som institutionstekniker i Ae 10;
3. uppflyttning av vissa adjunktstjänster i Ae 21 till Ae 23;
4. en ny extra ordinarie teknisk biträdestjänst vid tekniska gymnasiet i Örebro;
5. 130 000 kr. till särskilda åtgärder för elever, som från grundskolan intages i tekniskt gymnasium.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 5 880 000 kr.

Beträffande utbyggnaden av gymnasieorganisationen hänvisas till anslaget Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt samt hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för de tekniska gymnasierna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för de tekniska gymnasierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	17 412 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	524 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	14 975 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 775 000
Summa kr.	46 686 000

Särskilda uppbördsmedel, förslagsvis 6 000

Nettoutgift kr. 46 680 000

c) till *Tekniska gymnasier: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 46 680 000 kr.

31:o) **Tekniska gymnasier: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 41, s. 268), vilket innebär en anslagshöjning med 610 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska gymnasier: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 5 335 000 kr.

32:o) **Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 42, s. 269), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 5 300 000 kr.

33:o) **Tekniska gymnasier: Fortbildningskurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 43, s. 269 och 270), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska gymnasier: Fortbildningskurser* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kr.

34:o) **Sjöbefälsskolorna: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 44, s. 270—272), vilket innebär en anslagshöjning med 600 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för sjöbefälsskolorna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för sjöbefälsskolorna att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 809 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	34 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 331 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 116 000
	Summa kr. 4 290 000

c) till *Sjöbefälsskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 4 290 000 kr.

35:o) **Sjöbefälsskolorna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 45, s. 272—274), vilket innebär en anslagshöjning med 101 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 380 000 kr.

36:o) **Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 46, s. 274 och 275), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 730 000 kr.

37:o) **Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 47, s. 275—277), vilket innebär en anslagshöjning med 90 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

38:o) **Bidrag till handelsgymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 48, s. 277 och 278), vilket innebär en anslagshöjning med 6 300 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 21 300 000 kr.

39:o) **Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 49, s. 278 och 279), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

40:o) **Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 50, s. 279), vilket innebär en anslagsminskning med 7 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 208 000 kr.

Yrkesskolor m. m.

41:o) **Konstfackskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 51, s. 280—285), vilket innebär en anslagshöjning med 290 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att på statens vägnar träffa avtal med Stockholms stad om fördelningen av vissa kostnader för konstfackskolan i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet redovisade grunder;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för konstfackskolan i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

c) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	616 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 189 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	870 000
	<hr/>
Summa kr.	2 714 900

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l

1. Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000
2. Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 900
3. Bidrag från Stockholms stad, <i>förslagsvis</i>	240 000
	<hr/>
Summa kr.	264 900
	<hr/>
Nettoutgift kr.	2 450 000

d) till *Konstfackskolan: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 2 450 000 kr.

42:o) **Konstfackskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 52, s. 285 och 286), vilket innebär en anslagshöjning med 196 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 490 000 kr.

43:o) **Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 53, s. 286), vilket innebär en anslagshöjning med 35 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 235 000 kr.

44:o) **Bidrag till driften av centrala yrkesskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 54, s. 286—289) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i vissa av departementschefen angivna fall meddela särskilt beslut om statsbidrag, dels ock till Bidrag till driften av centrala yrkesskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 6 000 000 kr., huvudsakligen föranledd av automatiska kostnadsförändringar.

Departementschefen anför bl. a. följande.

»Till Institutet för Högre Reklamutbildning utgår för närvarande statsbidrag enligt för enskild lokal yrkesskola, grupp B, gällande bestämmelser. Med hänsyn till att utbildningen vid institutet, som är av postgymnasial karaktär, saknar motsvarighet inom landet, anser jag det motiverat att institutet erhåller ökat statligt stöd samt förordar, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela särskilt beslut om statsbidrag till institutet.

Beträffande den av Stockholms stad övertagna utbildningen av ålderdomshemsföreståndare torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att för budgetåret 1965/66 medge bidrag till staden med hela kostnaden för utbildningen. Skulle det visa sig, att åsyftat inordnande av utbildningen i stadens yrkesskolväsende inte kan hinna genomföras till läsåret 1966/67, torde frågan om en förlängning av detta bemyndigande få anmälas på nytt för riksdagen.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de i statsrådsprotokollet angivna fallen meddela särskilt beslut om statsbidrag;

b) till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 000 kr.

45:o) **Bidrag till driften av lokala yrkesskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 55, s. 289—292) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i vissa av departementschefen angivna fall meddela särskilt beslut om statsbidrag, dels ock till Bidrag till driften av lokala yrkesskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Boman m. fl.* (I: 149) och den andra inom andra kammaren av fru *Holmqvist m. fl.* (II: 198), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande avsnitt av statsverkspropositionen, med bifall till förslaget om bidrag till ifrågavarande verksamhet under budgetåret 1965/66 och under uttalande att staten även i fortsättningen skall svara för hela kostnaden för verksamheten vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet, måtte besluta, att Allmänna barnhuset jämlikt eget åtagande skall kvarstå som huvudman för seminariet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Olsson* och herr *Wikberg* (I: 393) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Nilsson* i Tvärälund och *Larsson* i Öskeviksby (II: 475), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag beträffande komplettering av grundutbildningen för icke grundskolekompetent ungdom, som har för avsikt att söka inträde vid yrkesskola, enligt i motionerna anförda grunder;

dels och två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 397) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 476), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, 1) att statsbidraget till inbyggda skolor höjes för skolor inom industri och hantverk och handels område från 13 000 till 16 000 kr. och inom husligt arbete från 10 800 till 13 500 kr., 2) att anslaget till enskilda företagsskolor inom industri och hantverk höjes från 14 500 kr. till 18 000 kr., 3) att till företagsskolor inom husligt arbete och inom handels områden beviljas statsbidrag med 16 000 kr. resp. 18 000 kr. per år och avdelning och 4) att bidraget till driften av lokala yrkesskolor uppräknas till 140 200 000 kr.

Beträffande motiveringarna för de i motionerna gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 198, I: 393 och I: 397.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsökning med 14 000 000 kr., som förändras av höjningen av det allmänna driftbidraget med en procentenhet och de beslutade löneökningarna.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bl. a. följande.

Genom beslut den 29 november 1963 uppdrogs åt *yrkesutbildningsberedningen* att skyndsamt verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning rörande de ändringar av grunderna för statsbidrag till *enskilda yrkesskolor*, som kunde anses vara omedelbart påkallade med hänsyn främst till den år 1963 genomförda löneregleringen för skolledare och lärare vid kommunala yrkesskolor m. fl. läroanstalter. Beredningen har nu framlagt förslag av innebörd, att ett extra bidrag utöver det, som enligt gällande regler och praxis för närvarande utgår till enskilda A- och B-skolor, skall kunna utgå till de enskilda skolor, som är i behov därav.

Till *Allmänna barnhuset* har sedan budgetåret 1953/54 årligen anvisats ett bidragsbelopp motsvarande ungefär hälften av den beräknade driftkostnaden för den utbildning av i första hand barnhemsföreståndare, som under socialstyrelsens tillsyn och med *Allmänna barnhuset* som huvudman bedrivits vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet. Enligt beslut av 1964 års riksdag utgår bidraget fr. o. m. innevarande budgetår ur förevarande anslag. Direktionen för *Allmänna barnhuset* har sedermera anhållit att bli befriat från huvudmannaskapet. Styrelsen för Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet har emellertid anmält, att frågan om huvudmannaskapet ännu ej är avgjord och har anhållit om en ökning av det statliga stödet, motsvarande den del av driftkostnaderna, som hittills bestritts av *Allmänna barnhuset*.

Departementschefen, som avstyrker av överstyrelsen för yrkesutbildning framlagda förslag om bl. a. höjning av statsbidraget till inbyggda skolor och företagsskolor samt statsbidrag till företagsskolor inom handelns och det husliga arbetets områden, framhåller bl. a. följande.

Med hänsyn till betydelsen av den verksamhet de enskilda yrkesskolorna bedriver och till de ansträngda ekonomiska villkor, under vilka dessa skolor i vissa fall arbetar, föreslås att Kungl. Maj:t, i avvaktan på en kommande omändring av yrkesskolväsendet, bemyndigas att efter prövning av behovet i varje särskilt fall besluta om ett extra bidrag till enskild yrkesskola. Någon uppräknings av anslaget i anledning av förslaget synes inte erforderlig.

Enligt vad som inhämtats kommer utbildningen av barnhemsföreståndare vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet att fr. o. m. den 1 juli 1966 övertagas av Stockholms stad. Då det är angeläget, att utbildningen intill dess kan fortgå i oförändrad omfattning, förordas att Kungl. Maj:t för budgetåret 1965/66 skall äga medge bidrag till kostnaden för verksamheten med belopp, som motsvarar hela denna kostnad.

Utskottet. I motionerna I: 149 och II: 198 har hemställts att riksdagen, med bifall till förslaget i fråga om bidraget till Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet för budgetåret 1965/66 och under uttalande att staten även i framtiden skall svara för hela kostnaden för denna verksamhet, måtte besluta att *Allmänna barnhuset* jämlikt eget åtagande skall kvarstå som huvudman för seminariet. Enligt vad utskottet erfarit pågår för närvarande överläggningar mellan skolöverstyrelsen, Stockholms stad och *Allmänna barnhuset* rörande bl. a. huvudmannaskapet för Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet. Resultatet av dessa överläggningar bör enligt utskottets mening ej föregripas. Utskottet, som i likhet med motionärerna inte funnit anledning till erinran mot ått statsbidrag till *Allmänna barnhuset* under budgetåret 1965/66 skall kunna utgå i enlighet med vad departementschefen förordat, anser sig med hänsyn till vad nyss sagts ej böra tillstyrka motionerna.

Utskottet förutsätter att yrkesutbildningsberedningen kommer att överväga

behov och lämplig utformning av kompletterande grundutbildning för bl. a. de ungdomar, som ej erhållit grundskoleutbildning men har behov av sådan för inträde i yrkesskola. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet det i motionerna I: 393 och II: 475 framförda yrkandet om särskild utredning rörande dessa frågor.

Med anledning av den i motionerna I: 397 och II: 476 föreslagna uppräkningsen av statsbidragen till inbyggda skolor och enskilda företagsskolor samt bidragsgivningen till vissa företagsskolor får utskottet erinra om att motioner i motsvarande syfte behandlades av statsutskottet föregående år. Utskottet avstyrkte då en uppräkning av bidragen under hänvisning till att dessa frågor borde prövas av yrkesutbildningsberedningen. Utskottet, som förutsätter att förslag i avsedda frågor framlägges så skyndsamt som möjligt, har icke funnit anledning frånga sin tidigare uppfattning. Enligt utskottets mening bör sålunda motionerna I: 397 och II: 476 i de delar, som nu berörts, icke bifallas.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopandande av vad ovan anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 149 och II: 198 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att motionerna I: 397 och II: 476, i vad de avser dels ändrade normer för statsbidrag till inbyggda skolor samt till enskilda företagsskolor inom industri och hantverk, dels normer för och statsbidrag till företagsskolor inom husligt arbete och inom handelns områden, icke må bifallas av riksdagen;

III. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de i statsrådsprotokollet angivna fallen meddela särskilt beslut om statsbidrag;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 000 kr.;

IV. att motionerna I: 393 och II: 475 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

46:o) **Bidrag till bergsskolan i Filipstad.** Kungl. Maj:t har (punkt D 56, s. 292 och 293) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 329 000 kr., vilket innebär en höjning av anslaget med 39 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förhaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Källqvist* och *Oscar Carlsson* (I: 44) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson*

i Storfors *m. fl.* (II: 52), i vilka föreslagits att riksdagen vid behandling av åttonde huvudtiteln, punkt D 56, till Bergsskolan i Filipstad måtte för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 10 000 kr. för täckande av lärarkostnader vid gruvmästarkurs.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framförda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 52.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Enligt för bergsskolan i Filipstad gällande statsbidragsbestämmelser utgöres det bidragsunderlag, som avser kostnader för timlärare och andra tillfälligt anställda lärare m. m., av ett av Kungl. Maj:t för varje budgetår bestämt belopp. Detta har för budgetåret 1964/65 bestämts till 69 200 kr. Enligt vad utskottet erfarit ingår i beloppet också kostnaderna för lärare vid gruvmästarkursen. Det i motionerna I: 44 och II: 52 avsedda ändamålet synes därigenom vara tillgodosett. Utskottet finner därför att motionerna ej bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 44 och II: 52, till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 329 000 kr.

47:o) **Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 57, s. 293), vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kr.

48:o) **Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 58, s. 294), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 86 000 kr.

49:o) **Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt D 59, s. 294—296) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 3 344 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 397) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 476), i vilka

hemställts, såvitt nu är i fråga, 1) att statsbidraget för lärlingsutbildning hos hantverksmästare i yrken med minst tre års lärlingstid höjes från 2 000 kr. till 2 500 kr. (grundbidrag) för lärling som icke tidigare erhållit undervisning i yrket vid yrkesskola som står under inseeende av skolöverstyrelsen, 2) att bidraget, där lärlingstiden understiger tre men ej två år, höjes från 1 500 kr. till 1 900 kr., 3) att kursbidraget för teoriundervisning meddelad under ledighet med bibehållen lön höjes från 1 200 kr. till 1 500 kr., 4) att statsbidraget till lärlingsutbildning inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. m. höjes från 1 100 till 1 500 kr. samt att kurstillägg utgår enligt samma grunder som för lärling hos hantverksmästare samt 5) att anslaget för främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare uppräknas med erforderligt belopp.

Beträffande motiveringen för de i motionerna gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionen I: 397.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 320 000 kr., varav 150 000 kr. på grund av ökat antal bidragsrum och 170 000 kr. på grund av automatiska utgiftsökningar.

Departementschefen har icke tillstyrkt av överstyrelsen för yrkesutbildning framlagt förslag om höjning av grundbidragen och kurstilläggen med ca 25 %.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 397 och II: 476 har föreslagits vissa höjningar av grundbelopp och kurstillägg. Utskottet, som under punkten 45 i det föregående icke ansett sig böra tillstyrka uppräknings av bidragen till inbyggda skolor och företagsskolor m. m., är icke heller berett att biträda de i motionerna i anslutning till denna punkt framförda yrkandena.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu är i fråga, till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 3 344 000 kr.

50:o) **Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 60, s. 296 och 297), vilket innebär en anslagshöjning med 70 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 95 000 kr.

51:o) **Resestipendier för yrkesutbildning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 61, s. 297 och 298), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Folkhögskolor

52:o) **Bidrag till driften av folkhögskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 62, s. 299—304) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 700 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förchäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att ytterligare en folkhögskola utöver departementschefens förslag erhåller statsbidrag och att anslaget till bidrag till folkhögskolor därvid uppräknas med 151 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 851 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Olsson* (I: 391) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* (II: 459), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1) besluta att för budgetåret 1965/66 antalet folkhögskolor som åtnjuter statsbidrag till driften av sin verksamhet utökas med två samt 2) vid sin behandling av Bidrag till driften av folkhögskolor under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 882 700 kr.;

dels en inom andra kammaren av herr *Eskel m. fl.* väckt motion (II: 448), i vilken hemställts att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1965/66 statsbidrag skall utgå till ytterligare två folkhögskolor samt att till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 882 700 kr.;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* väckt motion (II: 460), i vilken hemställts att riksdagen beslutar att under budgetåret 1965/66 statsbidrag må utgå till ytterligare en folkhögskola utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna samt att riksdagen under åttonde huvudtiteln punkt D 62 anvisar ytterligare medel för detta behov.

Beträffande motiveringarna för de i motionerna gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 145, II: 459, II: 448 och II: 460.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 6 129 000 kr., varav — förutom automatiska kostnadsförändringar — beräknats 2 000 000 kr. till ytterligare förstärkning av bidragsgivningen till folkhögskolorna, 182 000 kr. för statsbidrag till ytterligare en folkhögskola, 80 000 kr. till expertmedverkan vid ungdoms-, studie- och organisationsledarutbildning samt 49 000 kr. till ytterligare fem kombinerade tjänster som lärare och konsulent.

Departementschefen har i anledning av ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om nya grunder för statsbidragsgivningen till folkhögskolorna förklarat att enligt hans mening förutsättningarna för en omprövning av bidragsvillkoren för dessa skolor nu föreligger. Överstyrelsens förslag bör emellertid överses och kompletteras, innan slutlig ställning kan tagas till ändrade principer för bidragsgivningen. En kompletterande utredning bör kunna genomföras inom sådan tid att förslag i frågan kan föreläggas 1966 års riksdag. I avvaktan härpå förordas en höjning av den provisoriska bidragsförstärkningen med 2 000 000 kr. till sammanlagt 5 000 000 kr. budgetåret 1965/66.

Skolöverstyrelsen hade framlagt förslag om statsbidrag till ytterligare två folkhögskolor. Departementschefen tillstyrker bidrag till endast en ny folkhögskola under hänvisning bl. a. till att försiktighet bör iakttagas beträffande statligt stöd till ytterligare folkhögskolor.

Utskottet. Innevarande budgetår utgår statsbidrag till 102 folkhögskolor. Dessutom uppehåller, enligt vad utskottet erfarit, tre folkhögskolor verksamhet utan statsbidrag. Av dessa startade en skola arbetsåret 1942/43 men kan, enligt skolöverstyrelsen, anses uppfylla statsbidragsfordringarna först fr. o. m. arbetsåret 1962/63. En skola startade arbetsåret 1962/63 och kan, likaså enligt skolöverstyrelsen, fr. o. m. samma år anses uppfylla statsbidragsfordringarna. Den tredje skolan slutligen startade hösten 1964. Huruvida denna skola uppfyller statsbidragsfordringarna har ännu ej bedömts av nämnda myndighet.

I motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460 har föreslagits att statsbidrag skall få utgå till en folkhögskola utöver vad departementschefen föreslagit. I sammanhanget vill utskottet erinra om att statsutskottet redan vid 1961 års riksdag uttalade att försiktighet borde iakttagas vid inrättande av nya folkhögskolor. Detta uttalande har i anledning av motioner om statsbidrag till folkhögskolor understrukits vid såväl 1962 som 1963 års riksdagar. Utskottet vill ånyo framhålla vikten av att försiktighet iakttages vid inrättande av nya folkhögskolor särskilt med hänsyn till önskvärheten av att större erfarenhet vinnes beträffande verkningarna av de beslutade skolreformerna. Med hänsyn till vad nu sagts finner sig utskottet icke böra tillstyrka förslagen i ovan nämnda motioner.

Såsom statsutskottet tidigare framhållit är en mera allmän, permanent förstärkning av statsbidraget till folkhögskolorna ytterst angelägen. Utskottet

noterar därför med största tillfredsställelse att förslag om ändrat bidragssystem beräknas kunna föreläggas 1966 års riksdag.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460, i vad de avser statsbidrag till en folkhögskola utöver Kungl. Maj:ts förslag, icke må bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 700 000 kr.

53:o) **Bidrag till arvoden åt skolläkare vid folkhögskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 63, s. 304), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till arvoden åt skolläkare vid folkhögskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kr.

Investeringsbidrag

54:o) **Bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt D 64, s. 305—310) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 145 000 000 kr., vilket innebär en höjning av anslaget med 16 000 000 kr.

Departementschefen har under förevarande anslag behandlat investeringsramarna för byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet och yrkesskolväsendet i ett sammanhang.

För den kommande treårsperioden — dvs. budgetåren 1965/68 — har, beträffande grundskolan, riksdagen år 1962 godtagit en plan för investeringarna, enligt vilken det totala investeringsutrymmet beräknats till 825 milj. kr. Skolöverstyrelsen anser sig i dagens läge inte böra räkna med en snävare ram än 1 140 milj. kr. för de nämnda budgetåren. För gymnasiet och fackskolans del har för samma period de nödvändiga investeringarna i skollokaler beräknats till 385 milj. kr. Med utgångspunkt i gällande planer och, beträffande yrkes-

skolorna, aktuell investeringsram kan investeringsbehovet beräknas icke oväsentligt överstiga 1 400 milj. kr.

Investeringsverksamheten för skolväsendet i dess helhet kommer således att under de närmaste åren ta i anspråk en betydande del av de reala resurserna i samhället. Vidare bör framhållas att investeringarna i anläggningar för högre utbildning och forskning de närmaste åren kommer att öka mycket starkt och nå upp till, kanske överstiga 150 milj. kr. per år.

Departementschefen betraktar det som nödvändigt att i jämförelse med de 1962 godtagna planerna öka investeringsramen för grundskolebyggnader. Det är å andra sidan av samhällsekonomiska skäl inte möjligt att fullt ut genomföra skolöverstyrelsens förslag om en till 380 milj. kr. höjd investeringsram.

För grundskolans del beräknas därför en investeringsram av 350 milj. kr., vilket belopp bör fördelas med 270 milj. kr. på permanenta och 80 milj. kr. på provisoriska anläggningar. I jämförelse med den av riksdagen godtagna investeringsplanen är detta en ökning av ramen med 25 milj. kr. För gymnasiet och fackskolan räknas med en investeringsram av 115 milj. kr. för permanenta byggnader. Investeringsramen för yrkesskolanläggningar bör enligt departementschefen utgöra 80 milj. kr., varav 60 milj. kr. för permanenta och 20 milj. kr. för provisoriska anläggningar.

I sammanhanget erinras om vad i prop. 1964:171 uttalats rörande jämkningar i fördelningen av investeringsramarna för skilda skolbyggnadsändamål.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Att ändamålsenliga skollokaler står till förfogande i erforderlig omfattning är enligt utskottets mening en väsentlig förutsättning för genomförande av grundskolereformen. Utskottet har bl. a. med hänsyn härtill intet att erinra mot den föreslagna avvägningen mellan de olika investeringsändamålen. Då det emellertid synes angeläget att trots kostnadshöjningarna tillgodose det lokalbehov för grundskolan, som avsågs i 1962 års investeringsplan, förutsätter utskottet, att åtgärder vidtages för att ytterligare höja investeringsramen för grundskolebyggnader och anslagsbeloppet, så snart samhällsekonomiska skäl gör detta möjligt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 145 000 000 kr.

55:o) **Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 65, s. 310 och 311), vilket innebär en anslagshöjning med 500 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

56:o) **Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 66, s. 311), vilket innebär en anslagsminskning med 300 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kr.

57:o) **Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 67, s. 311 och 312), vilket innebär en anslagsminskning med 100 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kr.

58:o) **Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 68, s. 312—316) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva statsbidrag till byggnadsarbeten m. m. vid Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbunds yrkesskola i Strålnäs samt vid Sveriges Urmakare- och Optikerförbunds yrkesskola i Borensberg, dels ock till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 50 600 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Johan Olsson* och *Svanström* (I: 395) samt den andra inom andra kammaren av herr *Skoglösa m. fl.* (II: 481), i vilka föreslagits att till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor för budgetåret 1965/66 anvisas ett förslagsanslag av 56 800 000 kr. samt att statsbidrag utgår jämväl till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel vid yrkesskolorna intill ett belopp av 3 000 000 kr., vilket belopp är inräknat i ovan föreslagna anslagshöjning.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionen I: 395.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 3 600 000 kr., varav 1 000 000 kr. till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel.

Departementschefen har, såsom framgår av vad som anförts under punkten 54 i det föregående, för yrkesskolbyggnader beräknat en investeringsram av 80 000 000 kr., vilket belopp jämfört med budgetåret 1964/65 innebär oförändrad investeringsram och i förhållande till överstyrelsens för yrkesutbildning förslag en minskning med 20 000 000 kr. *Departementschefen* har vidare icke tillstyrkt överstyrelsens förslag om statsbidrag till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel.

Bemyndigandet att medgiva statsbidrag till byggnadsarbeten vid guldsmedsskolan i Strålnäs och urmakar- och optikerskolan i Borensberg avser enskilda yrkesskolor. Då båda skolorna är de enda i sitt slag i landet, föreligger enligt departementschefens mening starka skäl för den förordade statsbidragsgivningen.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 395 och II: 481 har föreslagits höjd investeringsram och ökat anslag för yrkesskolbyggnader samt statsbidrag till anskaffande av kompletterande undervisningsmateriel vid yrkesskolorna.

Beträffande förslaget om höjd investeringsram och ökat anslag för yrkesskolbyggnader, vilka åtgärder i och för sig kan synas motiverade, vill utskottet hänvisa till vad utskottet anfört under punkten 54 i det föregående. Under återopande av vad där sagts samt med hänsyn till vad i propositionen 1964: 171 och tidigare uttalats rörande jämkningar i fördelningen av investeringsramarna för olika skolbyggnadsändamål avstyrker utskottet bifall till motionerna i de delar, som nu berörs.

I fråga om den i motionerna föreslagna bidragsgivningen till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel vid yrkesskolorna vill utskottet erinra om att riksdagen vid höstsessionen 1964 tagit ställning till hithörande frågor. Enligt utskottets mening bör övervägandena om en utökad bidragsgivning till stadigvarande undervisningsmateriel ske med hänsynstagande till hela det gymnasiala stadiet. Utskottet är sålunda icke berett att tillstyrka det förslag i här avsett syfte, som framlagts i motionerna I: 395 och II: 481.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva statsbidrag till byggnadsarbeten m. m. vid Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbunds yrkesskola i Strålnäs samt Sveriges Urmakare- och Optikerförbunds yrkesskola i Borensberg;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 395 och II: 481, till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 50 600 000 kr.

59:o) **Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 69, s. 316 och 317), vilket innebär en anslagshöjning med 2 500 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

60:o) **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer att framdeles avgiva utlåtande i fråga om Kungl. Maj:ts under följande punkter framställda förslag, nämligen

- punkten* D 15: Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem
- punkten* D 16: Grundskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar
- punkten* D 17: Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.
- punkten* D 22: Statens blindskolor m. m.: Avlöningar
- punkten* D 23: Statens blindskolor m. m.: Omkostnader
- punkten* D 24: Statens dövskolor m. m.: Avlöningar
- punkten* D 25: Statens dövskolor m. m.: Omkostnader
- punkten* D 26: Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.
- punkten* D 27: Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn
- punkten* D 28: Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare; vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 22 april 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Axel Andersson, Rikard Svensson, Mårtensson, Bertil Petersson, Herbert Larsson, Rönnerberg, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman och Strandberg; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Larsson i Hedenäset, Turesson, Bergman, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Arvidson, Carbell, Fagerlund, Nelander, Eskel, Mattsson, Källstad och Jönsson i Arlöv;

dock att herr Johan Olsson deltagit i stället för herr Thorsten Larsson vid behandlingen av punkterna 45—60.

Reservationer

1) vid *punkten* 11 (Pedagogiskt utvecklingsarbete)

a) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 11, som börjar med »I de» och slutar med »föreslagna anslagshöjningarna», bort ha följande lydelse:

»Det pedagogiska utvecklingsarbetet ingår såsom en mycket viktig del i strävandena att höja undervisningens effektivitet och skolväsendets allmänna kvalitet. Såsom framhållits i motionerna I: 114 och II: 145, I: 275 och II: 330 samt II: 444 är en utökad forsknings- och försöksverksamhet på det pedagogiska och

psykologiska området därför av största vikt. Utskottet vill i sammanhanget exempelvis framhålla angelägenheten av forskning rörande lagundervisning och individualiseringsmetoder. Mot denna bakgrund finner utskottet den av departementschefen förordade anslagsökningen otillräcklig. Utskottet förordar sålunda, att anslaget till Pedagogiskt utvecklingsarbete i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppräknas med 940 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.»

dels ock att utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 114 och II: 145 samt II: 444 ävensom med bifall till motionerna I: 275 och II: 330, förstnämnda två motioner såvitt nu är i fråga, till *Pedagogiskt utvecklingsarbete* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 950 000 kr.»

b) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett *dels* att det stycke i utskottets yttrande på s. 11, som börjar med »Med anledning» och slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Såsom i motionerna I: 174 och II: 195 framhållits utgör den förhållandevis ringa tillgången på personal, lämpad för uppgifterna inom det pedagogiska utvecklingsarbetet, en faktor som i samband med hithörande frågor verkar begränsande på utvidgningsmöjligheterna. Tillräckligt underlag saknas emellertid för bedömning av denna faktors inverkan på skolöverstyrelsens möjligheter att rationellt utnyttja det belopp, skolöverstyrelsen begärt. Utskottet finner bl. a. med hänsyn härtill den i motionerna föreslagna undersökningen befogad och tillstyrker sålunda bifall till motionerna såvitt nu är fråga.»

dels ock att utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 174 och II: 195, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till nästa års riksdag i syfte att intensifiera utvecklingsarbetet på det pedagogiska området.»

2) vid *punkten 14* (Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m.)

a) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »I motionerna I: 114» och slutar med »denna del», bort ha följande lydelse:

»Bristen på behöriga lärare är, såsom i motionerna I: 114 och II: 145 framhållits, utomordentligt allvarlig. Situationen kan på många ställen klaras upp endast genom att de ordinarie lärarna åtager sig betydande övertidstjänstgöring. Alla åtgärder som främjar att lärarna befrias från olika rutinarbeten och mer kan ägna sina krafter åt pedagogisk verksamhet bör i ett sådant läge vidtagas. Utskottet förordar därför den i motionerna föreslagna höjningen av an-

slaget till skrivhjälp åt lärarna i avvaktan på en kartläggning av det lokala behovet och förslag till anslagsprinciper. Utskottet tillstyrker motionerna i denna del.»

dels att utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I:114 och II: 145, såvitt nu är i fråga, besluta att anslaget till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium skall ökas med 200 000 kr.»

dels ock att utskottets hemställan under II. — under förutsättning av bifall till yrkandet beträffande I. — bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristofferskolan;

b) till *Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 200 000 kr.»

b) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 14 börjar med »Beträffande det» och på s. 15 slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I:114 och II: 145 har framhållits att det är angeläget att för bedömningen i framtiden få en samlad överblick över grundskolans situation i fråga om personella och materiella resurser. Utskottet, som instämmer i denna synpunkt, anser i likhet med motionärerna att en sådan översiktlig kartläggning bör göras snarast möjligt av skolöverstyrelsen. Härvid bör den ovan åsyftade planen för utvidgning av anordningen med skrivhjälp åt lärarna särskilt uppmärksammas. Om de problem, som föreligger i här avsedda hänseenden, icke på ett tidigt stadium observeras, finnes enligt utskottets mening risk för att lösningen av problemen medför större svårigheter och kostnader än vad som behöver vara fallet. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motionerna i här berört avseende.»

dels ock att utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att under läsåret 1965/66 göra en kartläggning av grundskolans läge i fråga om personal, lokaler, läroböcker och andra hjälpmedel, angivande i vilken utsträckning brister föreligger, samt anhålla att Kungl. Maj:t i 1966 års statsverksproposition redovisar denna kartläggning och framlägger förslag för ett planmässigt tillgodoseende av föreliggande behov;»

c) av herrar *Boman, Axel Andersson, Nyman, Nihlfors, Nelander* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »I nämnda» och slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»Stora förhoppningar ställs i alla sammanhang på de pedagogiska hjälpmedlen, såväl i grundskolan som i de nya skolformer, som håller på att växa fram på det gymnasiala stadiet. De senaste årens upprustning med hjälpmedel har också lett till större möjligheter för lärarna att på ett riktigt sätt använda dessa hjälpmedel i undervisningen. Så har exempelvis utnyttjandet av s. k. lärobokspaket ökat väsentligt. Att samla skolans olika hjälpmedel till en enhet, en hjälpmedelscentral, ter sig då naturligt. Såsom motionsvis framhållits bör dessa centraler ledas av särskilda befattningshavare. Frågan om en adekvat utbildning för dessa befattningshavare bör enligt utskottets mening bli föremål för en förutsättningslös utredning. Då skolans bibliotek utgör en viktig och nödvändig del av skolans hjälpmedel, bör frågan om skolbiblioteksverksamheten kunna lösas provisoriskt i avvaktan på resultatet av åsyftade utredning. Den av skolöverstyrelsen föreslagna obligatoriska pedagogiska biblioteksverksamheten i grundskolan finner utskottet i likhet med motionärerna värdefull. Grunderna för statligt bidrag till verksamheten bör emellertid ytterligare utredas. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 114 och II: 145 i dessa hänseenden.»

dels ock att utskottets hemställan under IV. och V. bort ha följande lydelse:

»IV. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t på grundval av skolöverstyrelsens förslag skyndsamt utarbetar förslag till grunder för statligt bidrag till pedagogisk skolbibliotekstjänstgöring i grundskolan samt att dessa förelägges 1965 års höstriksdag;

V. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående utbildning av för skolväsendets hjälpmedelsinstitutioner lämplig personal;»

d) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 15 börjar med »Vidkommande det» och på s. 16 slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»En minskning av elevantalet i klasserna är såsom framhållits i motionerna I: 174 och II: 195 en av de viktigaste åtgärderna för att förverkliga intentionerna i läroplanen för grundskolan med avseende på bl. a. individualiseringen av undervisningen. Färre elever i klassen möjliggör också ett gott samarbete mellan skola och hem i de enskilda fallen. En nära nog självklar konsekvens av ett minskat antal elever per klass är vidare en förbättring av disciplinsituationen. Bl. a. med hänsyn till vad nyss sagts anser utskottet ett minskat antal elever per klass vara så betydelsefullt att de ökade kostnader och det ökade behov av

lärare detta medför ej bör få hindra en sådan reform. Då en dylik åtgärd emellertid kräver ändringar i den långsiktiga planeringen på lärarutbildningsområdet inskränker sig utskottet till att i enlighet med motionärernas förslag förordade att riksdagen uttalar att elevantalet i klass på grundskolans mellan- och högstadium i princip skall vara 25 samt hemställer att lärarutbildningssakkunniga ålägges att utarbeta tidsplan för reformens genomförande.»

dels ock att utskottets hemställan under VIII. bort ha följande lydelse:

»VIII. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 174 och II: 195, såvitt nu är i fråga, besluta dels att delningstalet i klasserna på grundskolans mellan- och högstadium skall vara 25, dock att tills vidare delningstalen må utgöra högst 30, dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att efter företagen utredning avge förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen;»

e) av herr *Thorsten Larsson*

3) vid *punkten 15* (Grundskolor m. m.: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränsorter m. m.) av herr *Larsson* i Hedenäset

4) vid *punkten 19* (Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar)

a) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 26, som börjar med »Utskottet avstyrker» och slutar med »och II: 145», bort ha följande lydelse:

»Bristen på behöriga lärare är, såsom i motionerna I: 114 och II: 145 framhållets, så stor att situationen vid många skolor kan klaras endast genom att de ordinarie lärarna åtager sig betydande övertidstjänstgöring. Alla åtgärder som främjar att lärarna befrias från olika rutinarbeten och mer kan ägna sina krafter åt pedagogisk verksamhet, bör därför vidtagas. En mycket kraftig höjning av anslaget till skrivhjälp åt lärarna vore således motiverad. För att en sådan skall kunna ges avsedd effekt, kräves emellertid en kartläggning av det lokala behovet och förslag till anslagsprinciper. Då en sådan plan ej föreligger, inskränker utskottet sig till att förordade den i motionerna föreslagna höjningen av ifrågasvarande anslag.

Även rektorernas arbetsbörda är utomordentligt pressad. De administrativa göromålen är ofta så omfattande att rektorerna ej har möjlighet att ägna sig åt sina pedagogiska uppgifter i den omfattning som vore önskvärd. Då den hittillsvarande försöksverksamheten med sekreterare i Ag 17 och ställföreträdande rektor enligt vad skolöverstyrelsen meddelat har givit goda erfarenheter, synes en utvidgning av verksamheten i enlighet med det motionsvis framförda förslaget vara motiverad. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga.»

dels att utskottets hemställan under I. och II. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga, besluta att anslaget till skrivhjälp åt lärare vid statliga allmänna gymnasier skall ökas med 200 000 kr.;

II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga, besluta att anslaget till försöksverksamheten med sekreterare i Ag 17 på rektorsexpeditionerna och ställföreträdande rektor skall ökas med 526 000 kr.»

dels ock att utskottets hemställan under IV. — under förutsättning av bifall till yrkande beträffande I. och II. — bort ha följande lydelse:

»IV. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall å motionerna I: 114 och II: 145 ävensom med avslag å motionerna I: 153 och II: 206, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) besluta att statens kompletteringsgymnasium skall upphöra med utgången av juni 1965;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasierna m. m. i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

c) godkänna följande avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	108 637 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 164 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	56 122 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	77 985 600
	<hr/>
Summa kr.	244 908 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600
	<hr/>
Nettoutgift kr.	244 871 000

d) till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 244 871 000 kr.»

b) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 26 börjar med »I nyssnämnda» och på s. 27 slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»I nyssnämnda motioner I: 162 och II: 196 har även framförts förslag om särskild utredning med uppgift att skyndsamt göra en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas de krav som nu och i framtiden ställs i fråga om vuxenutbildningens organisation, kapacitet och målsättning samt frågan om effektivt studiesocialt stöd till de vuxenstudierande. Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att kraftfulla åtgärder bör vidtagas i syfte att underlätta utbildning och fortbildning för vuxna. Såsom även framhållits i motionerna är ett flertal utredningar för närvarande sysselsatta med frågor, som berör vuxenutbildningen. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att gymnasieutredningen anmält att den icke kommer att närmare ingå på den tekniska utformningen av det studiesociala stödet åt vuxna. Det synes då utskottet vara riktigt att en särskild utredning tillkallas för att såsom en första arbetsuppgift skyndsamt utreda frågan om och framlägga förslag till reformering av studiehjälpen till elever vid olika former av vuxenutbildning. Denna utredning bör lämpligen därefter — sedan olika nu arbetande utredningar framlagt sina förslag och därav föranledda detaljändringar genomförts — kunna verkställa en sådan sammanfattande översyn, som avses i motionerna. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna I: 162 och II: 196, i vad de avser en särskild utredning för en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet.»

dels ock att utskottets hemställan under VII. bort ha följande lydelse:

»VII. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 162 och II: 196, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillkallande av särskild utredning i fråga om studiehjälpen vid vuxenutbildning och för en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet;»

c) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med »Beträffande det» och slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner angeläget att elevantalet per klass i gymnasiet och fackskolan reduceras. Varken rådande lärarbrist eller ekonomiska överväganden bör i längden få hindra en sådan åtgärd. Utskottet delar sålunda de i motionerna I: 404 och II: 457 framförda synpunkterna rörande elevantalet i klass. Såsom i motionerna framhållits måste emellertid genomförandet av det lägre delningstalet i praktiken bero på hur snabbt lärarutbildningskapaciteten kan höjas, varvid även samhällsekonomiska hänsynstaganden kommer in i bilden. Det är därför enligt utskottets mening lämpligt att 1960 års lärarutbildningssakkunniga

älägges att utarbeta förslag till tidsplan för beslutets genomförande. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu är i fråga.»

dels ock att utskottets hemställan under VIII. bort ha följande lydelse:

»VIII. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu är i fråga, besluta att delningstalet för elevantalet i klasserna inom gymnasiet och fackskolan skall vara 25, dock att tills vidare delningstalet må utgöra högst 30, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att efter företagen utredning avge förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen;»

d) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett *dels* att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 27 börjar med »I motionerna I: 404» och på s. 28 slutar med »nu berörts», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 404 och II: 457 hemställas också om utredning för att belysa för- och nackdelar med en absolut respektive relativ betygsättning i gymnasiet och fackskolan. Enligt utskottets mening är detta yrkande väl motiverat. Gymnasieutredningens framställning i detta hänseende bygger i huvudsak på äldre utredningar, medan de erfarenheter som vunnits i den obligatoriska skolan ej blivit föremål för de metodiska undersökningar, som varit befogade. I de olika remissyttrandena har också framkommit mycket delade meningar på detta område. Även denna omständighet talar enligt utskottets mening för en genomgripande översyn av betygsfrågan. Utskottet tillstyrker alltså bifall till motionerna i denna del.»

dels ock att utskottets hemställan under IX. bort ha följande lydelse:

»IX. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppgift att belysa för- och nackdelar med en betygsättning på absolut respektive relativ grundval inom gymnasiet och fackskolan;»

e) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 28, som börjar med »Vidkommande det» och slutar med »denna del», bort ha följande lydelse:

»Ämnesträngseln vid de gymnasiala skolformerna har orsakat att ämnet religionskunskap ej kunnat tillmätas det önskvärda utrymmet. Den vikt utskottet tillmäter religionsorienteringen i gymnasium och fackskola föranleder därför utskottet att i anledning av motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu är i fråga,

hos Kungl. Maj:t begära en prövning av möjligheterna till ytterligare förstärkning av religionskunskapens utrymme och innehåll vid gymnasium och fackskola.»

dels ock att utskottets hemställan under X. bort ha följande lydelse:

»X. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu är fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t begära prövning av möjligheterna till ytterligare förstärkning av religionskunskapens ställning.»

5) vid *punkten 25* (Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor) av herrar *Wallmark, Nyman, Strandberg, Bohman, Turesson, Nihlfors* och *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 386 och II: 483 samt att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening finnes icke något skäl för att de internatskolor, som angivits i motionerna I: 386 och II: 483, skall bedriva sin verksamhet under sämre villkor i statsbidragshänseende än de internatskolor, som nu åtnjuter bidrag ur förevarande anslag. Utskottet, som vill understryka den betydelsefulla uppgift som nu befintliga internatskolor fyller från både social och pedagogisk synpunkt, tillstyrker därför de förändringar i statsbidragshänseende m.m., som föreslagits i nämnda motioner.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 386 och II: 483, såvitt nu är i fråga, besluta att från förevarande anslag skall utgå statsbidrag till Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan enligt kungörelsen den 23 april 1964 (SFS 1964: 137) samt till Estniska gymnasiet med 44 000 kr.;

II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 386 och II: 483, såvitt nu är i fråga, till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 18 005 000 kr.»

6) vid *punkten 27* (Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.)

a) av herrar *Wallmark, Nyman, Strandberg, Bohman, Turesson, Nihlfors* och *Nelander*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 5) ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 33, som börjar med »Under hänvisning» och slutar med »särskilt uttalande», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som alltså icke ansett sig böra tillstyrka bidrag ur förevarande anslag till ytterligare internatskolor, förordar, under hänvisning till vad därom anförts under punkten 25 i det föregående, bifall till det i motionerna I: 386 och II: 483 framförda förslaget att detta anslag icke skall uppföras i riksstaten för budgetåret 1965/66.»

dels ock att utskottets hemställan under IV. bort ha följande lydelse:

»IV. att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I:270 och II:328, I:371 och II:470 samt II:200 ävensom med bifall till motionerna I: 386 och II: 483, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m. icke skall uppföras i riksstaten för budgetåret 1965/66.»

b) av herr *Boman*

7) vid *punkten 45* (Bidrag till driften av lokala yrkesskolor) av herrar *Boman, Axel Andersson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Johan Olsson, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 41, som börjar med »Med anledning» och slutar med »icke bifallas», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 397 och II: 476 har föreslagits en uppräknig av statsbidraget till inbyggda skolor och företagsskolor med 25 %. Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslog redan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1963/64 en dylik höjning av bidraget till dessa skolor med hänsyn till löneutvecklingen sedan nuvarande bidragsbelopp fastställdes år 1958. Framställningen har på nytt upprepat i överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1965/66. Utskottet finner det skäligt att huvudmännen för ifrågavarande skolor genom en justering av bidragsbeloppen erhåller kompensation för de automatiska kostnadsökningarna. Ett bifall till motionärernas förslag kan också väntas stimulera till ökade insatser i fråga om yrkesutbildningen inom näringslivet. Att en sådan ökning är önskvärd understrykes också av statsrådet *Edenmans* uttalanden i direktiven till yrkesutbildningsberedningen 'att det sannolikt blir nödvändigt att i större utsträckning än hittills ta näringslivets resurser i anspråk för yrkesutbildningen'. Enligt utskottets mening bör denna möjlighet att stimulera yrkesutbildningen inom näringslivet tillvaratagas. En höjning av bidragsbeloppen i enlighet med motionärernas förslag kan väntas medföra en kostnadsökning av ca 5 000 000 kr. och förevarande anslag bör därför såsom yrkats i motionerna I: 397 och II: 476 uppräknas med nämnda belopp.»

dels att utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu är i fråga, besluta om dels ändrade normer för statsbidrag till inbyggda skolor samt enskilda företagsskolor inom industri och hantverk, dels normer för och statsbidrag till företagsskolor inom husligt arbete och handelns område i enlighet med vad i motionerna föreslagits;»

dels ock att utskottets hemställan under III. — under förutsättning av bifall till yrkandet beträffande II. — bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de i statsrådsprotokollet angivna fallen meddela särskilt beslut om statsbidrag;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kr.»

8) vid *punkten 49* (Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.) av herrar *Boman, Axel Andersson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Johan Olsson, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 397 och II: 476 har föreslagits höjningar av grundbidrag och kurstillägg i enlighet med överstyrelsens för yrkesutbildning förslag. Utskottet anser det angeläget, att statsbidraget till lärlingsutbildningen med hänsyn till de allmänna kostnadsökningarna höjes i enlighet med vad som föreslagits i nämnda motioner. Enligt utskottets mening måste man från statens sida medverka till att dessa statsbidrags realvärde bibehålles. Ett genomförande av förslagen om höjning av grundbidrag och kurstillägg kan väntas medföra en kostnadsökning av ca 350 000 kr. och förevarande anslag bör därför uppföras med ett belopp av 3 694 000 kr.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu är i fråga, till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 3 694 000 kr.»

9) vid *punkten 52* (Bidrag till driften av folkhögskolor) av herrar *Boman, Axel Andersson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Johan Olsson, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Eskel, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »I motionerna I: 114» och slutar med »ovannämnda motioner», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460 har föreslagits att statsbidrag skall få utgå till ytterligare en folkhögskola utöver vad departementschefen föreslagit samt att förevarande anslag på grund härav skall uppräknas. Med hänsyn dels till att två folkhögskolor uppfyller fordringarna för statsbidrag fr. o. m. arbetsåret 1962/63, dels till de stora ekonomiska svårigheter, under vilka folkhögskolor utan statsbidrag måste arbeta, tillstyrker utskottet att statsbidrag i enlighet med förslaget i motionerna må utgå till en folkhögskola utöver vad departementschefen föreslagit. Utskottet vill emellertid

i anslutning till vad statsutskottet tidigare uttalat understryka att försiktighet torde böra iakttagas vid inrättande av nya folkhögskolor.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460, såvitt nu är i fråga, besluta att för budgetåret 1965/66 medgiva statsbidrag till en folkhögskola utöver Kungl. Maj:ts förslag;

II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460 ävensom med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 851 000 kr.»